

บทที่ 4

การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศในต่างประเทศ

ในบทนี้จะได้กล่าวถึง การให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารสนเทศในสองประเทศ คือ ประเทศอังกฤษ และ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งแม้ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์เหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างกันในลักษณะของการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิส่วนตัวเกี่ยวกับการสื่อสารสนเทศ

4.1 ประเทศอังกฤษ

เดิมประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศเป็นการเฉพาะ เนื่องจากเดิมแต่ศาลได้ใช้หลักกฎหมายลักษณะอื่นๆ เพื่อ ให้ความคุ้มครองแก่สิทธินี้โดยคำพิพากษามา เป็นเวลานานแล้ว¹ เช่น ถือว่าเป็นการผิดต่อความไว้วางใจต่อกัน (Breach of Trust or Confidence)² ผิดสัญญา (Breach of Contract)³ บุกรุก (Trespass)⁴ ดูหมิ่น (Defamation)⁵ ก่อความเดือดร้อนรำคาญ (Nuisance)⁶ เป็นต้น ประกอบกับสื่อมวลชนในประเทศอังกฤษได้มีสิทธิและเสรีภาพอย่างมาก เนื่องจากประเทศอังกฤษถือว่า “ประชาชนมีสิทธิที่จะรู้” (The Public has a right to know.) หากมีการให้ความคุ้มครองอย่างเฉพาะเจาะจงต่อ

¹ Denning, *What Next In The Law* (London:Butterworths,1982),P.221.

² คดี Prince Albert V. Strange (1849) 1 Hall & Twells 1.

³ คดี Seager V. Copydex (1967) 1 WLR 923 at 931.

⁴ คดี Duchess of Argyll V. Duke of Argyll (1967) 1 Ch 302.

⁵ คดี Rookes V. Bernard (1964) A.C. 1129 ; Macintosh V. Dun (1908) A.C.

⁶ คดี Lyons V. Wilkins (1899) 1 Ch. 255.

สิทธิส่วนตัวของเอกชนแล้วจะเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of the Press) ⁷

แม้ในเวลาต่อมา จะได้มีการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวบ้าง ก็กระจายอยู่ในบางมาตราของกฎหมายบางฉบับ เช่น Consumer Credit Act 1974 ⁸ และ Data Protection Act 1984 ⁹ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวเฉพาะกรณีที่มีการจัดเก็บและสื่อสารข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคลด้วยคอมพิวเตอร์ เพื่อให้เป็นไปตามอนุสัญญาที่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community) ซึ่งได้กำหนด Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data ไว้เพื่อควบคุมการใช้สารสนเทศซึ่งประเทศอังกฤษได้ลงนามในฐานะที่เป็นสมาชิกเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 1981

4.1.1 ประวัติความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศในประเทศอังกฤษ

สิทธิส่วนตัวในประเทศอังกฤษแต่เดิมนั้น มิได้มีการยอมรับว่าบุคคลมีสิทธิในความเป็นส่วนตัวแต่อย่างใด คงมีแต่เพียงการคุ้มครองสภาพบุคคล ทรัพย์สิน และชื่อเสียงเท่านั้น หากมีการล่วงสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารส่วนบุคคลแล้ว ผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องไปปรับใช้กฎหมายอื่นที่มีการให้ความคุ้มครองแก่ ลักษณะของ “การกระทำ” ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น บุกรุก นิวแซนด์ ผิดสัญญา หมิ่นประมาท ดูหมิ่น ละเมิดลิขสิทธิ์ ผิดต่อการลงขาย (Passing Off) ผิดต่อความไว้วางใจหรือผิดต่อความเชื่อถือในความลับของเอกชน ฯลฯ

นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษให้ความสำคัญต่อเสรีภาพของสื่ออย่างมากในการแสดงความคิดเห็น โดยถือว่าสื่อมวลชนเป็นเสมือนตัวแทนต่อสิทธิที่จะรู้ของประชาชน ในการค้นหาและเผยแพร่ความจริงอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ จึงน่าจะต้องมีความรับผิดชอบและระมัดระวังต่อ

⁷ Peter Carter-ruck and Mark Littman , A Report by Justice : Privacy and the Law (London: Stevens & Sons Limited, 1970), P. 8.

⁸ Section 174(1) No information obtained under or by virtue of this Act about any individual shall be disclose without his consent.

⁹ Data Protection Act 1984 ประกาศใน Elizabeth II 1984 Chapter 35 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1984.

ข้อเท็จจริงที่จะนำเสนอซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคล อย่างไรก็ตามหากมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการสื่อสารกับสาธารณะ ผู้ที่ได้รับความเสียหายก็ยังคงไปปรับใช้กฎหมายอื่นที่มีการให้ความคุ้มครองแก่ ลักษณะของ “การกระทำ” ที่ก่อให้เกิดความเสียหายเช่นเดียวกับการสื่อสารส่วนบุคคลที่กล่าวมาข้างต้น

ประกอบกับ ความไม่แน่ชัดในความหมายและขอบเขตของสิทธิดังกล่าว จึงทำให้ไม่มีการให้ความคุ้มครองต่อ “สิทธิส่วนตัว” อย่างเฉพาะเจาะจงในคอมมอนลอว์¹⁰ จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สิทธิส่วนตัวไม่ได้รับความใส่ใจมากนัก ฉะนั้น หากมีการก้าวล่วงสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารแล้ว ผู้ที่เสียหายต้องไปปรับใช้กฎหมายอื่นที่มีการให้ความคุ้มครองแก่ลักษณะของการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหาย เช่น บุกรุก นิวแซนด์ ผิดสัญญา หมิ่นประมาท เป็นต้น

4.1.1.1 ความหมายของสิทธิส่วนตัว

โดยที่ความหลากหลายในการนิยามศัพท์ของคำว่า “สิทธิส่วนตัว” ซึ่งชาวอังกฤษเห็นว่า เป็นเรื่องที่ไม่สามารถกำหนดขอบเขตได้ชัดเจน เนื่องจากแต่ละคนก็มีเรื่องที่เป็นส่วนตัวแตกต่างกันไปตามความเชื่อ ความคิด ความรู้สึกของแต่ละบุคคล แต่ก็พอจะสรุปได้ว่า สิทธิส่วนตัว เป็นสถานะหรือ สภาวะที่บุคคลจะถอนตัวจากผู้อื่นในสังคม หรือสภาวะที่เอกชนจะมีประโยชน์ส่วนตัวเหนือกว่าสาธารณะประโยชน์ หรือเป็นสภาวะแห่งความสันโดษของบุคคล¹¹

4.1.1.2 การสื่อสารสนเทศโดยมีพื้นฐานตามสิทธิที่จะรู้ (Right to Know)

แต่การที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน เป็นสังคมทำให้เกิดการสื่อสารที่สาธารณชนพึงทราบความเป็นไปของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ดังนั้น สมาชิกในสังคมประชาธิปไตยย่อมมีสิทธิที่จะรับทราบ (the Public Right to Know) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ หรือ

¹⁰ Peter Carter-ruck and Mark Littman , A Report by Justice : Privacy and the Law, P.8.

¹¹ “the state or condition of being withdrawn from the society of others, or from public interest; seclusion” cite in Peter Carter-ruck and Mark Littman , A Report by Justice : Privacy and the Law, P.10.

รับทราบด้วยตนเองหรือโดยผ่านสื่อมวลชนที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ก็ตาม ดังนั้น การสื่อสารกับสาธารณะหรือสื่อมวลชน แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัวก็ตาม ก็ได้รับการปกป้องมากกว่า เนื่องจากถือว่าเป็นการตอบสนองต่อสิทธิที่จะรู้ข้อมูลข่าวสารและความเป็นไป ภายในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งชาวอังกฤษถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

ในฐานะที่สื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสนองรับต่อสิทธิที่จะรู้ของประชาชน และสามารถปกป้องประโยชน์สาธารณะได้ สื่อมวลชนจึงมีเสรีภาพของสื่อ (Freedom of the Press)¹² อันประกอบด้วย

- เสรีภาพในด้านข่าวสาร (Freedom of Information)
- เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)
- เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticize) และ
- เสรีภาพในการจำหน่ายจ่ายแจกหรือเผยแพร่ (Freedom of Dissemination)

สื่อมวลชนจะต้องค้นหาและเผยแพร่ความจริงอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ รวมทั้งจะต้องมีความรับผิดชอบและระมัดระวังต่อข้อเท็จจริงที่จะนำเสนอซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิส่วนตัวของบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษให้ความสำคัญต่อเสรีภาพของสื่ออย่างมากในการแสดงความคิดเห็น จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สิทธิส่วนตัวไม่ได้รับความใส่ใจมากนัก

เหตุที่สื่อมวลชนอังกฤษได้รับการปกป้องอย่างมาก เนื่องจาก สื่อมวลชนอังกฤษนั้น เสมือนเป็นกันชนหรือหลักประกันต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยเสรี¹³ ที่สื่อมวลชนสามารถกล่าวอ้างข้อสนับสนุน 5 ประการ คือ

1) การกล่าวอ้างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป และบรรทัดฐานที่ศาลสิทธิมนุษยชนได้วินิจฉัยไว้เพื่อสนับสนุนข้อต่อสู้ของสื่อมวลชน ในคดีที่เกี่ยวกับสิทธิของสื่อมวลชนที่พิจารณาในศาลอังกฤษ โดยมาตราสำคัญของอนุสัญญานี้ได้แก่ มาตรา 10 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพนี้รวมทั้งเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นและที่จะรับหรือให้ข่าวสาร ทศนะ โดยปราศจากการแทรกแซงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน”

¹² Peter Carter-ruck and Mark Littman , A Report by Justice : Privacy and the Law, P. 7.

¹³ Barbara Dill, The Journalist's on Libvety and Privacy, UK : Collier Macmillan Puplishers, 1986, P. 30.

2) การพิจารณาโดยคณะลูกขุน ถือได้ว่าเป็นหลักประกันสำคัญต่อการดำเนินงานของสื่อมวลชนภายใต้บทกฎหมายที่เข้มงวด ดังเช่น คณะลูกขุนได้เคยปฏิเสธไม่ยอมรับมาตรา 2 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยความลับทางราชการ ค.ศ.1991 โดยยกฟ้องบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ชั้นนำแห่งหนึ่งเนื่องจากลงพิมพ์รายงานลับในราชการทหารเกี่ยวกับสงครามซึ่งระบุว่ารัฐมนตรีให้การเท็จต่อรัฐสภาพยานโจทก์มัดจำเลยอย่างดั้นไม่หลุดถึงขนาดที่จำเลยเองก็คิดจะรับสารภาพเพื่อแลกกับการถูกลงโทษปรับ แต่คณะลูกขุนกลับพิจารณาไปในแง่ที่ว่าเป็นการเสนอข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เป็นต้น คณะลูกขุนก็ยังถือเป็นกันชนชั้นดีให้การแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนอังกฤษ

3) การพิจารณาโดยเปิดเผยในศาล เพราะความเปิดเผยนั้นแท้จริงคือวิญญูณแห่งความยุติธรรม ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นต่อสำนึกในหน้าที่และเป็นผู้พิทักษ์ความซื่อสัตย์ ทั้งยังทำให้ผู้พิพากษาขณะพิจารณาคดีตกอยู่ภายใต้การพิจารณาของผู้อื่นอีกด้วย ฉะนั้น เมื่อสื่อมวลชนถูกฟ้องร้องย่อมได้รับความสนใจโดยสาธารณชน ทำให้สังคมสามารถวินิจฉัยด้วยตัวเองถึงมาตรฐานและคุณภาพแห่งความยุติธรรมที่จำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนในคดีกระทำไปในนามของสังคม

4) การขาดข้อจำกัดในการสั่งห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสาร เพราะประเทศอังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร ขึ้นอยู่กับศาลที่จะออกคำสั่งห้ามสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวสารหรือระงับการตีพิมพ์ข่าวสารและข้อมูลเรื่องใด ๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ศาลจะคำนึงถึงความป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

5) นโยบายการฟ้องคดีและประโยชน์สาธารณะ ซึ่งเป็นดุลพินิจของอธิบดีกรมอัยการที่เป็นหลักประกันเสรีภาพของสื่อมวลชนอีกประการหนึ่งในการใช้ดุลพินิจดังกล่าว อธิบดีกรมอัยการจำต้องพิจารณาถึงความเห็นสาธารณะเกี่ยวกับเรื่องนั้น และแน่นอนว่าความเห็นสาธารณะที่สนับสนุนเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็น ย่อมมีน้ำหนักยิ่งต่อการสั่งว่าจะฟ้องหรือไม่ฟ้องสื่อมวลชนนั้น

จะเห็นได้ว่าในประเทศอังกฤษ เสรีภาพของสื่อได้รับความคุ้มครองอย่างมาก เพราะถือเสมือนเป็นตัวแทนของสาธารณะที่จะเผยแพร่ข่าวสารในสังคม สิทธิส่วนตัวในอังกฤษกับการสื่อสารสนเทศจึงได้รับยอมรับน้อยกว่าสิทธิที่สังคมจะรับทราบความเป็นไปที่เกิดขึ้น

4.1.1.3 การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ

ก. การให้ความคุ้มครองตามคอมมอนลอว์

ข. การให้ความคุ้มครองตาม Data Protection Act 1984

ก. การให้ความคุ้มครองตามคอมมอนลอว์

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า ประเทศอังกฤษโดยคอมมอนลอว์ มิได้มีการให้การรับรองคุ้มครองสิทธิส่วนตัวเป็นการเฉพาะโดยตรง หากแต่ได้มีการพิจารณาใช้กฎหมายลักษณะอื่น ๆ เพื่อให้การคุ้มครองเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ถือว่าเป็นความผิดเรื่องบุกรุก นิวแซนด์ ดูหมิ่น ละเมิดลิขสิทธิ์¹⁴ ผิดต่อการลงขาย (Passing Off)¹⁵ ผิดต่อความไว้วางใจหรือ ผิดต่อความเชื่อถือในความลับของเอกชน¹⁶ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม การใช้กฎหมายดังกล่าวข้างต้น อาจไม่สามารถให้ความคุ้มครองต่อสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศได้ทั้งหมดทุกกรณี เพราะกฎหมายเหล่านั้นได้ตราออกมาโดยมีวัตถุประสงค์อื่นที่มีใช้ การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวและการสื่อสารสนเทศ

ตัวอย่างเช่น กรณีใช้กฎหมายบุกรุก ปัจจัยสำคัญคือการก้าวล่วงสิทธิของเจ้าของที่ดิน ฉะนั้น หากเป็นผู้เช่าโรงแรมซึ่งถูกดักฟังโทรศัพท์ จากโรงแรมที่เช่า นั้น ก็จะไม่สามารถใช้เรื่องบุกรุกเพื่อดำเนินคดีได้ เพราะมิใช่เจ้าผู้เสียหายตาม กฎหมายบุกรุก

หรือกรณีถูกแอบถ่ายภาพในระยะไกลจากกล้องชั้นดีเทคโนโลยีสูงที่ผู้กระทำไม่ต้องเข้าไปในเขตที่ดินของผู้อื่นก็จะใช้เรื่องบุกรุกไม่ได้เพราะไม่มีการล่วงล้ำเข้าไปในที่นั้น ๆ

หรือกรณีใช้กฎหมายเรื่องดูหมิ่น หากเป็นเรื่องที่ไม่ทำให้เกิดการเสียชื่อเสียงต่อประชาชน แต่เจ้าตัวไม่ต้องการตกเป็นข่าวแล้วยอมไม่สามารถใช้กฎหมายเรื่องนี้ปรับแก้กรณี เพราะการจะผิดฐานดูหมิ่นจะต้องทำให้เกิดความรู้สึกถูกลดคุณค่าในชื่อเสียง เป็นต้น¹⁷

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น ทำให้ต้องพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวในการสื่อสารสนเทศในฐานะที่เป็น “สิทธิ” ของบุคคลอย่างหนึ่งซึ่งควรได้รับการคุ้มครองโดยมีลักษณะเฉพาะในการถูกกระทำที่เป็นความผิด

¹⁴ Williams V. Sattle (1960) 1 W.L.R. 1072.

¹⁵ Sim V. Heinz (1959) 1W.L.R. 313.

¹⁶ Gee V. Pritchard (1881) 2 Swan. 420

¹⁷ Peter Carter-ruck and Mark Littman , A Report by Justice : Privacy and the Law, P. 9.

รูปแบบของการกระทำที่เป็นความผิดต่อสิทธิส่วนตัวในประเทศอังกฤษ สามารถแบ่งได้เป็น 5 แบบ¹⁸ ดังนี้

- 1) การถูกเผยแพร่เรื่องราวส่วนตัว (An Unwanted Publicity) โดยเอกชนอื่นจากการสื่อสารส่วนบุคคล รวมทั้ง การสื่อสารกับสาธารณะโดยสื่อมวลชนต่าง ๆ
- 2) การใช้ข้อมูลของบุคคลของศูนย์ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ใด ๆ โดยไม่ได้รับความยินยอม (Misuse of Personal Information) โดยหน่วยงานที่ให้สินเชื่อ ธนาคาร นายจ้าง โรงเรียน โรงพยาบาล
- 3) การแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัว (Intrusion on Home Life) โดยเพื่อนบ้าน หรือ เอกชนอื่น หรือจากวิธีการการโฆษณาต่าง ๆ เพื่อการขาย หรือจากนักสืบเอกชน หรือจากเสียงที่ ก่อความเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น
- 4) การแทรกแซงกิจกรรมทางธุรกิจ (Intrusion on Bussiness Life) โดยการจารกรรมข้อมูลในอุตสาหกรรมต่าง ๆ
- 5) การพัฒนาทางเทคนิคสมัยใหม่ (Modern Technical Development) โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่

เมื่อได้รูปแบบของการถูกล่วงละเมิดซึ่งสิทธิส่วนตัวแล้ว จึงได้มีความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองโดยในปี ค.ศ. 1970 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการชั้นชุดหนึ่ง มีชื่อว่า “Younger Committee” เพื่อพิจารณาศึกษาว่า มีความต้องการและจำเป็นหรือไม่ที่จะต้องตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนต่อการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่นหรือหน่วยงานในภาคเอกชน ได้ผลการศึกษาว่า ไม่มีความจำเป็น โดยในรายงานกล่าวว่า “เมื่อพิเคราะห์โดยลึกซึ้งแล้ว สิทธินี้ดูจะเกินเลยบรรดาสิทธิชนบุคคลที่อยู่ในสังคมพึงมีพึงได้ จึงไม่ควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย” ต่อมาในปี 1976 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการอีกชุดหนึ่ง มีชื่อว่า “Lindon Committee” เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำต่อรัฐบาลในเรื่องมาตรฐานในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เก็บและใช้ข่าวสารข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางไปจากเดิมที่ต้องการทราบว่ากฎหมายประเภทนี้จำเป็นหรือไม่ ไปสู่การตัดสินใจที่จะสร้างกฎเกณฑ์ดังกล่าวขึ้นมา โดยไม่พิจารณาว่าจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์นั้น ๆ หรือไม่ แต่เนื่องจากในขณะที่คณะกรรมการชุดนี้ได้ยื่นเสนอรายงานนั้นเป็นเวลา ที่รัฐบาลชุดใหม่เข้ารับตำแหน่งและ

¹⁸ Kenneth Younger, Report of the Committee on Privacy, P.35-192.

ได้มีการตัดทอนหน่วยงานที่ไม่จำเป็นออก รายงานของคณะกรรมการชุดนี้จึงไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลชุดใหม่แต่อย่างใด¹⁹

ในระยะเวลาเดียวกันนี้ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในยุโรปตอนเหนือ ค่อนข้างจะแตกต่างกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยหลาย ๆ ประเทศได้ดำเนินการจัดให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองการเก็บและใช้ข่าวสารและข้อมูลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และมีการเคลื่อนไหวในประชาคมเศรษฐกิจร่วมยุโรป (EU) อันทำให้เกิดผลในการจัดทำ Convention for the Protection of Individuals with Regard to Automatic Processing of Personal Data ซึ่งอังกฤษในฐานะที่เป็นประเทศที่เป็นสมาชิก จึงให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาดังกล่าว เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 1981 และเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาดังกล่าว อังกฤษจึงได้ตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนตัว อันเกี่ยวกับข่าวสารและข้อมูลขึ้น มีชื่อว่า “Data Protection Act 1984”²⁰

ข. การคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศส่วนตัวตาม Data Protection Act 1984

เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลฉบับนี้แล้ว การจัดเก็บสารสนเทศทุกประเภทที่เกี่ยวกับบุคคลไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บโดยภาครัฐหรือเอกชน หากได้จัดเก็บโดยระบบคอมพิวเตอร์แล้ว ย่อมอยู่ในบังคับของกฎหมายนี้ ซึ่งเป็นเทคนิคกฎหมายบัญญัติที่ต่างไปจากกฎหมายของประเทศอเมริกา แม้จะใช้ระบบคอมพิวเตอร์ด้วยกันก็ตาม อย่างไรก็ตาม ฟังระลึกว่าการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลในรูปแบบอื่นจะไม่ใช้กฎหมายฉบับนี้บังคับ

1) ขอบเขตที่ใช้ในการควบคุมสารสนเทศตาม Data Protection Act 1984

กฎหมายฉบับนี้ ใช้บังคับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในสารสนเทศอันเกี่ยวกับบุคคล (Personal Data) ซึ่งถูกจัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์เท่านั้น ซึ่งเป็นข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดา ซึ่งข้อมูลสารสนเทศดังกล่าว สามารถพิสูจน์หรือบ่งชี้ถึงบุคคลหนึ่ง ๆ ได้โดยตัวข่าวสารข้อมูลนั่นเอง และเป็นข้อมูลสารสนเทศที่ถูกจัดเก็บไว้ในประเทศอังกฤษ พระราชบัญญัตินี้จะไม่ใช้บังคับต่อผู้เก็บและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หรือต่อผู้ปฏิบัติการในสำนักงานคอมพิวเตอร์

¹⁹ Clive Rumbelow, *Privacy and Transborder Data Flow in The UK and Europe*, P. 153-154.

²⁰ Data Protection Act 1984 ประกาศใน Elizabeth II 1984 Chapter 35 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ. 1984.

แม้ว่าจะมีการเก็บและการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่อยู่นอกประเทศอังกฤษ รวมทั้งไม่ใช่บังคับต่อข้อมูลสารสนเทศซึ่งกระบวนการทางข้อมูลสารสนเทศนั้น ๆ จัดทำขึ้นนอกประเทศอังกฤษ เว้นแต่ข้อมูลสารสนเทศนั้นใช้หรือมุ่งหมายที่จะใช้ภายในประเทศอังกฤษ²¹

2) รูปแบบหรือองค์กรที่ใช้ในการควบคุมสารสนเทศตาม Data Protection Act 1984

Data Protection Act 1984 หรือพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศ พ.ศ. 2527 ได้กำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเรียกว่า “นายทะเบียนคุ้มครองข้อมูล” (Data Protection Registrar) และ “คณะกรรมการพิเศษเพื่อคุ้มครองข้อมูล” (Data Protection Tribunal) ขึ้น เพื่อควบคุมข่าวสารข้อมูล โดยแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ดังนี้

(ก) นายทะเบียนคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Registrar)

ได้รับการแต่งตั้งโดยองค์พระประมุขของประเทศ และอยู่ในตำแหน่งวาระละ 5 ปี²² มีอำนาจหน้าที่โดยสรุปดังนี้

- พิจารณานุญาตการขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคล²³
- ควบคุม ดูแล ตรวจสอบว่ามีการล่วงละเมิดหลักการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลตามกฎหมายฉบับนี้²⁴

- มีอำนาจหน้าที่ในการส่งคำเตือน 3 ประเภท ในกรณีที่พบว่าการล่วงละเมิด

คำเตือนฉบับแรกเรียกว่า “an enforcement notice” เป็นการแจ้งให้ปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด²⁵ ในคำเตือนจะระบุถึงข้อความที่นายทะเบียนพิจารณาแล้วว่าเป็นการฝ่าฝืนหรือล่วงละเมิดพร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงสิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อที่ประชุม²⁶

คำเตือนฉบับที่สองเรียกว่า “a de-registration notice” เป็นการเตือนซ้ำถ้ายังไม่ปฏิบัติตามคำเตือนฉบับแรก²⁷

และคำเตือนประเภทสุดท้ายเรียกว่า “Transfer prohibition notice” เป็นการห้ามสื่อข้อมูลข้ามแดนอันผิดไปจากที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้²⁸ ซึ่งสถานที่ซึ่งจะถูกใช้บังคับ

²¹ Ibid., section 38 (1), 35 (5)

²² Data Protection Act 1984, Section 3(2).

²³ Ibid., section 4

²⁴ Ibid., section 5- 9

²⁵ Ibid., section 10 (1)

²⁶ Ibid., section 10 (5) (a), (b)

²⁷ Ibid., section 11(1) (a)

²⁸ Ibid., section 12(1) (a), (b)

ตามคำเตือนฉบับนี้คือ ที่ซึ่งอยู่ในเขตแดนของรัฐตามอนุสัญญายุโรป (European Convention) และในดินแดนอื่นใดซึ่งรัฐนั้นมีเขตอำนาจด้วย²⁹

- มีหน้าที่ในการประกาศโฆษณาถึงการปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศของผู้ใช้ข้อมูลและผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานคอมพิวเตอร์³⁰

- มีอำนาจพิจารณาคำร้องของผู้เสียหายว่ามีการก้าวกาล่งละเมิดหลักการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศ หรือล่วงละเมิดกฎหมายนี้ และดำเนินการแจ้งให้บุคคลนั้น ๆ ทราบถึงการพิจารณาและมาตรการที่จะใช้โดยไม่ชักช้า³¹

- มีหน้าที่จัดทำรายงานทั่วไปเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ในเรื่องที่ตนเห็นว่าเป็นการสมควร เสนอต่อรัฐสภาเป็นรายปี³²

(ข) คณะกรรมการพิเศษเพื่อคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Tribunal)

คณะกรรมการจะดำรงตำแหน่งตามระยะเวลาที่แต่งตั้งและประกอบด้วยกรรมการดังนี้³³

- ประธานซึ่งแต่งตั้งโดย Lord Chancellor (เป็นตำแหน่งเทียบเท่ารัฐมนตรียุติธรรมมีหน้าที่เป็นอธิบดีศาลสูงสุด และเป็นประธานสภาขุนนางด้วย) ภายหลังจากที่ได้มีการปรึกษาหารือกับ Lord Advocate (ตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ) แล้ว

- ผู้กระทำการแทนประธานซึ่งแต่งตั้งและกำหนดจำนวนบุคคลโดย

Lord Chancellor

- กรรมการซึ่งแต่งตั้งและกำหนดจำนวนโดย Secretary of State (เป็นตำแหน่งรัฐมนตรีที่สำคัญของอังกฤษตัวอย่างเช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งสองอาจร่วมประชุมในสภาผู้แทน Secretary of State และมีอำนาจกระทำการตามที่ได้รับมอบอำนาจ Secretary of State อาจจะมีผู้ช่วยเป็นรัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงหนึ่งคนหรือหลายคนก็ได้)

คณะกรรมการพิเศษเพื่อคุ้มครองข้อมูล(Data Protection Tribunal) มีอำนาจโดยสรุป ดังนี้

- รับพิจารณาอุทธรณ์ในเรื่องการปฏิเสธการจดทะเบียนของนายทะเบียนคุ้มครองข้อมูลรวมทั้งการปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงการจดทะเบียน ตามมาตรา13 (a)

²⁹ Ibid., section 12 (11)

³⁰ Ibid., section 36 (1)

³¹ Ibid., section 36 (5)

³² Ibid., section 36 (2)

³³ Ibid., section 3 (3)

- รับพิจารณาอุทธรณ์เกี่ยวกับการออกคำเตือนทั้ง 3 ครั้ง ของนายทะเบียนคุ้มครองข้อมูล ตามมาตรา 13 (b)
- มีอำนาจในการที่จะพิจารณาบทโทษเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่อุทธรณ์
- มีอำนาจสั่งให้นายทะเบียนคุ้มครองข้อมูลดำเนินการใหม่หรือยกอุทธรณ์นั้น ๆ เสีย³⁴

3) หลักการคุ้มครองข้อมูลสารสนเทศส่วนตัวตาม Data Protection Act 1984

- กำหนดให้บุคคลหรือองค์กรที่ต้องการจะครอบครองหรือเก็บสารสนเทศเกี่ยวกับบุคคล จะต้องดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนต่อนายทะเบียนคุ้มครองข้อมูล³⁵ โดยให้นายทะเบียนดังกล่าวเป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติตามกฎหมาย และกำหนดให้มีคณะกรรมการพิเศษเพื่อคุ้มครองข้อมูล³⁶
- กำหนดห้ามบุคคลผู้ซึ่งดำเนินการอยู่ในสำนักงานคอมพิวเตอร์หรือตัวแทนของบุคคลดังกล่าว เปิดเผยข่าวสารและข้อมูลอันเกี่ยวกับบุคคลโดยปราศจากอำนาจ บุคคลใดฝ่าฝืนโดยเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม ถือว่ากระทำความผิดตามกฎหมายนี้³⁷
- กำหนดสิทธิของบุคคลผู้ถูกระบุในสารสนเทศนั้น ๆ³⁸ เช่น สิทธิที่จะเข้าถึงสารสนเทศส่วนตัว สิทธิที่จะได้รับการแจ้งให้ทราบจากผู้ให้ข้อมูลสารสนเทศว่าตนถูกระบุอยู่ในสารสนเทศนั้น สิทธิในการแก้ไขหรือลบล้างสารสนเทศส่วนตัวที่ผิดพลาด สิทธิที่จะได้รับค่าเสียหายกรณีที่เกิดจากความผิดพลาดหรือการสูญหายหรือเปิดเผยโดยปราศจากอำนาจ เป็นต้น
- กำหนดหลักการคุ้มครองต่อสารสนเทศส่วนตัวไว้ ดังนี้³⁹
 - (1) สารสนเทศที่ถูกบรรจุเก็บให้อยู่ในรูปข้อมูลส่วนตัว และกระบวนการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว จะต้องได้มาโดยถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย
 - (2) สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลจะถือหรือจัดเก็บสะสมได้เฉพาะข้อมูลที่ได้ระบุหรือกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น
 - (3) สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลที่ถือหรือจัดเก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใด จะต้องไม่ใช่หรือเปิดเผย ให้เกินไปกว่าวัตถุประสงค์นั้น ๆ

³⁴ Ibid., section 13, 14

³⁵ Ibid., section 5 (1)

³⁶ Ibid., section 13

³⁷ Ibid., section 15

³⁸ Ibid., section 21-24

³⁹ ดูเพิ่มใน Data Protection Act 1984 Appendices Part I

(4) สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลที่จัดเก็บไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใดจะต้องพอเพียง ตรงประเด็น และต้องไม่เกินไปกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์นั้น

(5) สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลจะต้องจัดทำให้ถูกต้องเป็นธรรม และทันสมัย เท่าที่จำเป็น

(6) สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลที่ถูกถือเอาหรือจัดเก็บเพื่อวัตถุประสงค์ใดจะต้องไม่ถูกจัดเก็บไว้นานจนเกินกว่าความจำเป็นสำหรับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บนั้น

(7) บังเอิญจะได้รับสิทธิดังต่อไปนี้

(ก) โดยเหตุผลที่แตกต่างกันและโดยปราศจากความล่าช้าหรือความเสียหายจนเกินควร

- บุคคลจะได้รับสิทธิในการบอกกล่าวจากผู้ใช้ข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งเป็นผู้ถือข้อมูลส่วนตัวที่เกี่ยวข้องกับคน ๆ นั้น และ

- บุคคลจะได้สิทธิเข้าถึงสารสนเทศใด ๆ ซึ่งถูกถือเอา หรือจัดเก็บไว้จากผู้ใช้อข้อมูล

(ข) เพื่อความเหมาะสม บุคคลจะได้สิทธิในการแก้ไขหรือลบข้อมูลสารสนเทศตามสมควร

(8) ต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม ต่อการเข้าถึง หรือแก้ไขเปิดเผย หรือทำลายสารสนเทศที่จัดเก็บไว้โดยปราศจากอำนาจ และมีมาตรการต่อการสูญหาย หรือทำลายลงโดยอุบัติเหตุ⁴⁰

4) ข้อยกเว้นตาม Data Protection Act 1984

กฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดข้อยกเว้นต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

(1) กรณีเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งชาติ (National Security)

สารสนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวอาจได้รับการยกเว้น จากการเข้าถึงหรือล่วงรู้ตาม มาตรา 21 หรือได้รับยกเว้นจากการชดใช้ค่าเสียหาย ตามมาตรา 22-23 หรือได้รับยกเว้นจากการแก้ไขตามมาตรา 24 หากมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

(2) กรณีเกี่ยวกับอาชญากรรมและภาษีอากร (Crime and Taxation)

สารสนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวที่ถือเอาไว้หรือจัดเก็บไว้ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันหรือสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรม การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หรือการประเมินหรือจัดเก็บภาษี เหล่านี้ ได้รับการยกเว้นจากการเข้าถึง ในกรณีที่การเข้าถึงก่อให้เกิดความเสียหายต่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

⁴⁰ Data Protection Act 1984 Schedule 1 Part 1

นอกจากนี้ หากมีการถือหรือจัดเก็บไว้ใน การปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และสารสนเทศ นั้น ๆ ประกอบไปด้วยสารสนเทศซึ่งได้มาจากการครอบครองของผู้อื่นเพื่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้ว หรือการใช้บทบัญญัติห้ามเปิดเผยตามกฎหมายนี้ จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อกรณีเหล่านี้ ก็จะได้รับยกเว้นจากการห้ามเปิดเผย⁴¹

(3) กรณีเกี่ยวกับสุขภาพและงานสังคม (Health and Social Work)

ได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึง หรืออาจแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัตินั้น ถ้าข่าวสารและข้อมูลส่วนตัวดังกล่าวนี้ ประกอบด้วยสารสนเทศอันเกี่ยวกับสุขภาพทางด้านร่างกายหรือจิตใจของบุคคล นอกจากนี้ถ้าเป็นสารสนเทศที่จะต้องเก็บไว้หรือได้มา ในระหว่างการดำเนินงานด้านสังคม อันเกี่ยวกับบุคคลซึ่งถือเก็บไว้โดยกระทรวง ทบวง กรมของรัฐบาล หรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีอำนาจ Secretary of State อาจออกคำสั่งให้ได้รับการยกเว้นตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้เช่นกัน แต่ในกรณีหลังนี้จะได้รับการยกเว้นหรือแก้ไขปรับปรุงได้เฉพาะเมื่อบทบัญญัติดังกล่าวก่อให้เกิดผลร้ายต่อการดำเนินงานทางสังคมล่วงหน้าไปแล้วเท่านั้น⁴²

(4) กรณีเกี่ยวกับกฎระเบียบของการบริการทางการเงิน (Regulation of Financial Services)

สารสนเทศที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวที่ถือไว้หรือจัดเก็บไว้ เพื่อการปฏิบัติหน้าที่อันอาจเป็นหน้าที่ ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เพื่อคุ้มครองสมาชิกของสังคมจากการสูญเสียทางการเงิน อันเกิดจากการทุจริต ปราศจากอำนาจ หรือการกระทำความผิดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ของผู้ดำเนินกิจการด้านการธนาคาร การประกันภัย การลงทุนหรือการบริการทางการเงินอื่น ๆ หรือการจัดการบริษัท หรือการล้มละลายหรือไม่ล้มละลายตามที่ศาลสั่ง เหล่านี้ จะได้รับการยกเว้นจากการใช้บทบัญญัติที่ว่าด้วยการเข้าถึงสารสนเทศส่วนบุคคล หากว่าการใช้บทบัญญัตินั้นจะทำให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ⁴³

(5) กรณีคำพิพากษาของศาลและสิทธิพิเศษในการประกอบอาชีพกฎหมาย (Judicial Appointments and Legal Professional Privilege)

สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งถูกถือเอาไว้หรือจัดเก็บไว้โดยกระทรวง ทบวง กรม จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข่าวสาร ถ้าข่าวสารสนเทสนั้นประกอบด้วยข่าวสารซึ่งได้รับจากบุคคลที่สามจะถูกถือเอาไว้เป็นข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการทำคำพิพากษาของศาล และนอกจากนี้ ยังได้วางหลักไว้ว่า ข่าวสารสนเทสนั้นบุคคลจะได้รับการยกเว้น จากบทบัญญัติแห่งการเข้าถึง ถ้าสารสนเทศนั้นประกอบด้วยข่าวสาร ซึ่งถือได้ว่าได้สิทธิพิเศษในการประกอบอาชีพทาง

⁴¹ Ibid., section 28

⁴² Ibid., section 29

⁴³ Ibid., section 30

กฎหมาย (หรือในสกอตแลนด์เป็นความลับระหว่างลูกความและที่ปรึกษาทางกฎหมาย) ซึ่งสามารถรักษาให้คงไว้ได้ในกระบวนการทางกฎหมาย⁴⁴

(6) กรณีเกี่ยวกับบัญชีเงินเดือน- บัญชีรายรับรายจ่าย (Payrolls & Accounts)

หากสารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งเก็บไว้โดยผู้ใช้ข้อมูลและเก็บไว้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการคำนวณจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายเป็นเงินชดเชย อันเกี่ยวกับการทำงานในทางการที่จ้าง หรือหน้าที่ใด ๆ หรือในการจ่าย หรือจำนวนที่จะหักออกจากเงินดังกล่าว หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการเก็บรักษาบัญชีรายรับรายจ่ายอันเกี่ยวกับธุรกิจใด ๆ หรือการดำเนินกิจการอื่น ๆ ของผู้ใช้ข้อมูล หรือเก็บรักษาบันทึกเกี่ยวกับการซื้อ การขาย หรือกิจการงานอื่น ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าตนได้เป็นผู้ก่อให้เกิดหนี้ที่จะต้องชำระอันเกี่ยวข้องกับกิจการงานนั้น ๆ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ในการทำการคาดคะเนเกี่ยวกับการจัดการหรือเกี่ยวกับการเงิน เพื่อช่วยในการประกอบกิจการงาน หรือ ธุรกิจนั้น ๆ เหล่านี้ จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงข่าวสาร บทบัญญัติว่าด้วยการชดใช้ค่าเสียหาย บทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไข และการห้ามเปิดเผยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 21-24 และบทบัญญัติในส่วนที่สองของกฎหมายนี้ ซึ่งเกี่ยวกับการจดทะเบียน ภายใต้เงื่อนไขว่า ข้อมูลที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวจะต้องไม่ใช่เกินกว่าขอบวัตถุประสงค์ที่เก็บรักษาไว้ และต้องไม่เปิดเผย เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นที่ระบุไว้ในมาตรานี้⁴⁵

(7) กรณีเกี่ยวกับการจัดกิจการครอบครัวหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันจำกัด

(Domestic or Other Limited Purposes)

ในกรณีที่สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลที่ถือไว้โดยบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่อง การจัดการ เรื่องส่วนตัว ครอบครัว หรือกิจการเกี่ยวกับบุคคลที่อาศัยในบ้าน หรือถือเก็บไว้เพียงเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับกิจกรรมด้านบันเทิง จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติในเรื่องการเข้าถึงข่าวสารและข้อมูล การชดใช้ค่าเสียหาย การแก้ไข การห้ามเปิดเผย และบทบัญญัติในส่วนที่สองเกี่ยวกับเรื่องการจดทะเบียน

กรณีที่ข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการจัดเก็บโดยสมาชิกของสโมสรซึ่งไม่ได้ตั้งเป็นรูปบริษัท และเกี่ยวข้องเพียงแต่สมาชิกของสโมสรเท่านั้น และรวมถึงข่าวสารและข้อมูล ซึ่งถือเอาไว้โดยผู้ใช้ข้อมูล เพื่อวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่ข่าวสารหรือบทความจากบุคคลผู้ถูกบันทึกสารสนเทศอันเกี่ยวกับตน หรือเพื่อบันทึกการเผยแพร่ข่าวสารหรือบทความนั้น ๆ และข่าวสาร ข้อมูลดังกล่าวมีเพียง ชื่อ และที่อยู่ของบุคคลเหล่านั้น หรือสิ่งอื่นใดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การเผยแพร่นี้เป็นผลสำเร็จ สารสนเทศในสองกรณีหลังนี้จะได้รับการยกเว้นเช่นกัน แต่ต้องมีความยินยอมจากบุคคลผู้ถูกบันทึกข่าวสารและข้อมูลก่อน

⁴⁴ Ibid., section 31

⁴⁵ Ibid., section 32

ข่าวสารและข้อมูลส่วนตัวซึ่งถือไว้เพื่อการสถิติหรือการค้นคว้า สารสนเทศเช่นนี้จะได้รับการยกเว้นจากบทบัญญัติแห่งการเข้าถึง แต่จะต้องไม่ใช่หรือเปิดเผยสารสนเทศเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ และผลของสถิติหรือการค้นคว้าจะต้องไม่อยู่ในรูปที่อาจบ่งชี้ถึงบุคคลซึ่งถูกบันทึกข่าวสารและข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดอันเกี่ยวกับบุคคลนั้น⁴⁶

(8) กรณีเกี่ยวกับคะแนนการสอบ (Examination Marks)

ในกรณีที่สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลประกอบไปด้วย คะแนน หรือข่าวสารอื่น ซึ่งผู้ใช้สารสนเทศครองครองหรือเก็บเอาไว้ เพื่อประเมินผลทางวิชาการ อาชีพ หรือผลการสอบอื่น ๆ หรือทำให้สามารถพิจารณาผลการสอบนั้น ๆ ได้ หรือเป็นสารสนเทศอันสืบเนื่องมาจากการประเมินผลดังกล่าวเหล่านี้ การบังคับใช้บทบัญญัติตามมาตรา 21 ว่าด้วยการเข้าถึงข่าวสารและข้อมูลส่วนตัว จะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในมาตรานี้

ระยะเวลาที่ถูกล่ามไว้ในอนุมาตรา 6 ของมาตรา 21 (ซึ่งเกี่ยวกับผู้ใช้ข้อมูลจะยินยอมตามที่ร้องขอตามบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าวภายในระยะเวลา 40 วัน นับแต่วันได้รับการร้องขอ) จะเริ่มก่อนที่ผลของการสอบจะถูกประกาศ ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวจะขยายได้จนกระทั่งครบกำหนด 5 เดือน จากการเริ่มนับระยะเวลา หรือในกรณีครบกำหนด 40 วัน หลังจากวันที่ได้มีการประกาศผลการสอบดังกล่าว “การสอบ” ให้รวมถึง กระบวนการเพื่อกำหนดความรู้ ความชำนาญขั้นพื้นฐาน ทักษะ หรือความสามารถของผู้เข้าสอบ ซึ่งต้องกระทำตามหน้าที่ของเขาในการทดสอบทำงาน หรือกิจกรรมอื่นใด⁴⁷

(9) กรณียกเว้นอื่น ๆ (Other Exemptions)

กรณีที่สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งได้รับการจัดเก็บไว้ ถูกกฎหมายกำหนดให้จัดทำขึ้นเพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้ จะได้รับยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนต่อนายทะเบียนคุ้มครองข้อมูล และไม่ต้องถูกตรวจตราโดยนายทะเบียนดังกล่าวเช่นกัน นอกจากนี้ยังได้รับยกเว้นจากบทบัญญัติซึ่งว่าด้วยสิทธิของบุคคลซึ่งถูกบันทึกข่าวสารและข้อมูลอีกด้วย

กรณีที่สารสนเทศประกอบด้วยข่าวสารข้อมูลซึ่งถูกห้ามเปิดเผย หรือจำกัดการเปิดเผยตามกฎหมายใด ๆ Secretary of State อาจออกคำสั่งยกเว้นจากบทบัญญัติในการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลส่วนตัวนั้นได้ หากเห็นว่า การห้ามหรือการจำกัดนั้นมีความสำคัญกว่าเมื่อเทียบกับประโยชน์ของบุคคลผู้ที่จะเข้าถึงข่าวสารและข้อมูล

ในกรณีที่ เป็นข่าวสารและข้อมูลส่วนบุคคลที่ระบุไว้ใน มาตรา 174(1) แห่ง Consumer Credit Act 1974 นั้น จะไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติว่าด้วยการเข้าถึงสารสนเทศ ตาม Data Protection Act 1984 นี้ และจะเป็นไปตามที่ Consumer Credit Act 1974 กำหนดไว้ กล่าวคือ

⁴⁶ Ibid., section 33

⁴⁷ Ibid., section 35

สารสนเทศเกี่ยวกับปัจเจกชนที่ได้มาโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่สามารถนำไปเปิดเผยโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น⁴⁸

นอกจากนี้ สารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลที่ได้รับการยกเว้นจากข้อกำหนดห้ามเปิดเผยด้วยเช่นกัน คือ

- ข่าวสารและข้อมูลส่วนตัว ซึ่งถูกกำหนดให้เปิดเผยโดยคำสั่งศาล
- เปิดเผยเพื่อให้ได้รับคำแนะนำด้านกฎหมาย
- เปิดเผยในระหว่างกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายโดยคู่ความหรือพยาน
- เปิดเผยโดยได้รับความยินยอมจากบุคคลนั้นแล้ว
- เปิดเผยโดยผู้ใช้และเก็บข่าวสารข้อมูลหรือผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานคอมพิวเตอร์
- เปิดเผยโดยมีเหตุผลอันควรว่าเป็นไปตามข้อยกเว้นข้างต้นของอนุมาตรานี้
- เปิดเผยเนื่องจากมีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อป้องกันความเสียหายทางกายหรือทางสุขภาพของบุคคล⁴⁹

5) บทลงโทษตาม Data Protection Act 1984

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบทลงโทษการฝ่าฝืนหรือละเมิดบทบัญญัติต่าง ๆ ตามที่กฎหมายไว้ในมาตรา 19 และมาตรา 20 กรณีเป็นนิติบุคคล โดยมีทั้งโทษจำคุกและปรับ⁵⁰

กฎหมายของประเทศอังกฤษตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นการบังคับใช้กับข่าวสารและข้อมูลส่วนตัว ซึ่งได้รับการจัดเก็บไว้โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่เท่านั้น ไม่รวมไปถึงการจัดเก็บสารสนเทศส่วนตัวไว้ในรูปแบบอื่น ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะการตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นมานั้น ประเทศอังกฤษกระทำไปเพราะถูกแรงกดดันจากสมาชิกของกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจยุโรป และเมื่ออนุสัญญาไม่ได้กำหนดว่าต้องให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงรูปแบบอื่นๆด้วย ประเทศอังกฤษจึงตรากฎหมายฉบับนี้ไว้เพียงภายในขอบเขตที่อนุสัญญากำหนดไว้เท่านั้น

⁴⁸ Consumer Credit Act 1974, Section 174 (1) No information obtained under or by virtue of this Act about any individual shall be disclose without his consent.

⁴⁹ Ibid., section 34

⁵⁰ Ibid., section 19 and 20

กฎหมายฉบับนี้ กล่าวถึงการเข้าถึง การเปิดเผยสารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลเป็นสำคัญ แต่ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้หลายประการด้วยกันสำหรับกรณีที่เป็นของรัฐบาล ทั้งยังมีกลไกพิเศษที่จะยกเว้นข่าวสารและข้อมูลของทางราชการให้พ้นจากข้อกำหนดตามกฎหมายนี้อีกด้วย การที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บุคคลผู้ประสงค์จะจัดเก็บข่าวสารและข้อมูลไว้ จะต้องดำเนินการขออนุญาตและจดทะเบียนต่อนายทะเบียนนั้น โดยจะต้องระบุโดยชัดเจนว่าจะจัดเก็บหรือครอบครองสารสนเทศนั้นไว้เพื่อประสงค์ใด และจะได้รับข่าวสารและข้อมูลนั้นจากบุคคลใด มีการให้ข่าวสารและข้อมูลแก่ใครบ้าง ถ้าจะพิจารณาในด้านดีแล้วจะเห็นได้ว่าก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมาก ทำให้ทราบตัวผู้เสียหาย ผู้กระทำความผิด การกระทำความผิดได้ชัดเจนขึ้น และทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดและการเยียวยาผู้ที่ได้รับความเสียหายเป็นไปได้ง่ายขึ้น และยังให้อำนาจหยุดยั้งการกระทำที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดได้ด้วย

แต่ก็ยังคงมีปัญหายุ่งยากเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะจะไม่มีผู้ใดสามารถระบุชี้ลงไปให้ละเอียดแน่ชัดได้หมดว่าข่าวสารและข้อมูลนั้น ๆ มาจากแหล่งใด ใครเป็นผู้ให้ข่าวสารและจะสื่อต่อไปให้ใครบ้าง และจะใช้ข่าวสารและข้อมูลนั้นอย่างไร เป็นต้น

จากการพิจารณากฎหมายของประเทศอังกฤษ ผู้เขียนพบว่า เมื่อเกิดความเสียหายจากการสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวแล้ว หากเป็นการสื่อสารข้อมูลแบบส่วนบุคคลและการสื่อสารกับสาธารณะ ประเทศอังกฤษใช้หลักคอมมอนลอว์ ให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศทางอ้อม โดยการพิจารณาใช้กฎหมายลักษณะอื่น ๆ เพื่อให้การคุ้มครองเยียวยาต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เช่น ถือว่าเป็นความผิดเรื่องบุกรุก นิวแซนด์ ดูหมิ่น ละเมิดลิขสิทธิ์ ผิดต่อความไว้วางใจหรือผิดต่อความเชื่อถือในความลับของเอกชน ปรับใช้ตามลักษณะของการกระทำ โดยไม่คำนึงถึงประเภทของการสื่อสาร เว้นไว้แต่เพียงการสื่อสารสนเทศเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวที่จัดเก็บด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เท่านั้น ที่มีกฎหมายตราออกมาควบคุมการใช้สารสนเทศหรืออาจพิจารณาได้ว่าเป็นการให้ความสำคัญคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวในการสื่อสารสนเทศกับสื่อเฉพาะ “คอมพิวเตอร์” ก็ได้ ซึ่งในปัจจุบันการสื่อสารด้วยสื่อคอมพิวเตอร์สามารถพัฒนาไปได้มากขึ้นตามลำดับ แม้ว่ารูปแบบวิธีตามกฎหมายเฉพาะฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำที่ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปยอมรับก็ตาม และกฎหมายฉบับนี้จะถูกมองว่าเป็นเรื่องยุ่งยากในทางปฏิบัติก็ตาม แต่การมีกฎหมายฉบับนี้ก็เป็นเรื่องเตือนใจบุคคลได้บ้างว่าตนมีสิทธิส่วนตัวที่สามารถหวงกันได้

4.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ว่าประเทศอเมริกาจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ แต่พัฒนาการใน “สิทธิส่วนตัว” ตามกฎหมายแล้วกล่าวได้ว่าประเทศนี้มีการพัฒนามากกว่า โดยที่ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีรัฐธรรมนูญกำหนดสิทธิของประชาชนไว้เป็นสายลักษณ์อักษร ซึ่งมีบทบัญญัติหลายข้อที่เกี่ยวข้องกับสิทธิส่วนตัว นอกเหนือจากการให้ความคุ้มครองโดยคอมมอนลอว์ และการให้ความคุ้มครองโดยถือว่าเป็นการละเมิดอย่างหนึ่ง

4.2.1 ประวัติความเป็นมาในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศในสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นดินแดนที่ผู้คนต่างเทอดทูนต่อสิทธิเสรีภาพอย่างยิ่ง เนื่องจากต้องต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่ง “สิทธิเสรีภาพ” โดยการทำสงครามเป็นเวลายาวนานในการก่อตั้งเป็นประเทศ ดังนั้นสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม จึงเป็นหัวใจสำคัญที่เป็นอำนาจสูงสุดที่เรียกกันว่า “กฎหมายอันเป็นรากฐานแห่งชีวิต” (Fundamental Law) ย่อมอยู่เหนือกว่ากฎหมายใด ๆ⁵¹

ในประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิส่วนตัวนับว่าเป็นสาระสำคัญแห่งเสรีภาพภายใต้ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่ถือว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในสายตาของกฎหมาย และมีสิทธิขั้นมูลฐานบางอย่างที่ถือเป็นสิทธิโดยกำเนิดของมนุษย์ ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพโดยกำเนิดของมนุษย์นี้ถือว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ (Natural Rights) ที่บุคคลใดจะละเมิดมิได้ สิทธิตามธรรมชาติจึงเป็นหลักกฎหมายสูงสุด และเป็นสิทธิที่พลเมืองยกขึ้นอ้างยันต่อรัฐได้ (Civil Rights) ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาภาคสองที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) ซึ่งเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม (Amendments) ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา (The Constitution of the United States of America) ในเวลา

⁵¹ Lawrence M. Friedman, *A History of American Law*. New York : A Touchstone Book, 1973 อ้างใน วิษณุ เครืองาม, *กฎหมายแองโกล-อเมริกัน* (กทม : คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 7-11.

ต่อมา ในส่วนของเอกชน สิทธิส่วนตัวในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการพัฒนาโดยคำพิพากษาของศาลคอมมอนลอว์ที่ยาวนาน ในความผิดฐานหมิ่นประมาท หรือกระทำความผิดต่อความไว้วางใจ หรือละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินบางกรณี เช่น ภาพวาด งานศิลปะ หรือผิดสัญญา เป็นต้น

4.2.2 การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวของสหรัฐ

สิทธิส่วนตัว ได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายคอมมอนลอว์เป็นหลัก และต่อมาได้พัฒนาเป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธินี้ โดยได้มีการพิจารณาตัดสินคดีที่เกิดขึ้น เพื่อให้ความเสียหายของโจทก์ได้รับการเยียวยา พิจารณาได้ดังนี้

4.2.2.1 ความหมายของสิทธิส่วนตัว

คำว่า “สิทธิส่วนตัว” สามารถสรุปจากความหมายจากคำพิพากษาของศาลต่าง ๆ ได้ว่าเป็นสิทธิที่จะปลอดจากการเข้าถือเอา ครอบครอง หรือแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบในเรื่องส่วนตัวของบุคคล⁵² และเป็นสิทธิที่จะปลอดจากการเผยแพร่โดยมิชอบ⁵³ และไม่เป็นที่ปรารถนาของบุคคลนั้น⁵⁴ หรือเป็นสิทธิที่จะเป็นอิสระจากการโฆษณาเผยแพร่ถึงความสัมพันธ์ส่วนตัวที่สาธารณชนไม่มีความเกี่ยวข้องได้ประโยชน์ในเรื่องนั้น หรือการปลอดต่อการก้าวล่วงโดยมิชอบต่อกิจกรรมส่วนตัวที่จะเป็นการทำลายหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความทุกข์ทรมานทางจิตใจ ทำให้ได้รับความอับอายหรือทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงตามความรู้สึกของวิญญูชน⁵⁵ หรือเป็นสิทธิที่จะดำรงชีวิตอย่างสันโดษ⁵⁶ หรือเป็นสิทธิที่จะกำหนดขอบเขตดวงจรของความสัมพันธ์ของ

⁵² Hirsch v S.C.Johnson & Son, Inc., 90 Wis 2d 379, 280 NW2d 129, 205 USPQ 920

⁵³ Riddle v MacFadden, 201 NY 215, 94 NE 644 (สิทธิที่จะ “ไม่ตกเป็นข่าว”).

⁵⁴ คดี Prince Albert v Strange (1849) 2 De. Gex & Sm, 652, 64 ER. 293: (on appeal) (1849)

⁵⁵ Kane v Quigley, 1 Ohio St 2d 1, 30 Ohio Ops 2d 1, 203 NE2d 338 cited in Leonard I. Reiser, “Privacy”, P.634.

⁵⁶ Frith v Associated Press (DC SC) 176 F Supp 671 (applying South Carolina Law); Tmperley v Chase Collection Service (2nd Dist) 272 Cal App 2d 697, 77 Cal Rptr 728; Moore v Charles B. Pierce Film Enterprises, Inc., (Tex Civ App Texarkana) 589 SW2d 489, writ ref n r e.

เอกชนผู้หนึ่ง⁵⁷ หรือเป็นสิทธิที่จะดำรงชีวิตโดยปราศจากการเข้ารบกวนจากสาธารณชนอย่างมิชอบ ซึ่งเป็นเรื่องที่สาธารณชนนั้นไม่มีความจำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องแต่อย่างใด⁵⁸

และ Black's Law Dictionary⁵⁹ ได้ให้ความหมายถึงสิทธิส่วนตัวไว้ว่า หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรี ปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก ซึ่งกล่าวโดยทั่วไปแล้ว สิทธิในชีวิตส่วนตัว เป็นสิทธิที่ได้รับการรับรองตามแนวความคิดที่ว่าเป็นเสรีภาพอันมีมาแต่ดั้งเดิมก็ว่าได้ สิทธิเช่นนี้ให้การปกป้องต่อการเข้าสอดแทรกในกิจกรรมส่วนตัวของบุคคลโดยรัฐ ซึ่งเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะเลือกการดำเนินชีวิตของตนเอง ครอบครัวของตน หรือความสัมพันธ์กับผู้อื่น

“สิทธิส่วนตัว” จึงหมายถึงการ “ดำเนินชีวิต” ของบุคคลผู้หนึ่งในสังคมที่เขาอยู่อาศัยอย่างมีความสงบ โดยปราศจากการเข้ารบกวน หรือนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชนที่ทำให้เขารู้สึกรำคาญ หรือเบียดเบียน หรือสูญเสียศักดิ์ศรีในความเป็นตัวเองในการดำเนินชีวิตเช่นนั้น ซึ่งความหมายของการดำเนินชีวิตของบุคคลมีการดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงสภาพการปกครองในสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี วัฒนธรรม และยุคสมัยเป็นองค์ประกอบ ซึ่งสามารถกล่าวสั้น ๆ ได้ว่าเป็นสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามอัธยาศัยของตนโดยชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง

4.2.2.2 การสื่อสารสนเทศโดยมีพื้นฐานตามสิทธิในการแสดงออก

ขณะเดียวกันเสรีภาพในการสื่อสาร อันเป็นสิทธิมูลฐานของความเป็นมนุษย์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนในประเทศเสรีนิยมประชาธิปไตย เนื่องจากสามารถขยายความไปถึงสิทธิในการแสดงออกของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ในข่าวสารข้อมูล

⁵⁷ Kincy v Macur (1st Dist) 72 Ill App 3d 642, 28 Ill Dec 855, 391 NE2d 54

⁵⁸ Peterson v Idaho First Net.Bank, 83 Idaho 578, 367 P2d 284 92 ALR2d 891; Perry v Moskins Stores, Inc. (Ky) 249 SW2d 812; Brents v Morgan, 221 Ky 765, 299 SW 967, 55 ALR 964 State v Nolan (Mo) 316 SW2d 630 cited in Leonard I. Reiser, “Privacy”, P.635.

⁵⁹ Henry Campbell Black, Black's Law Dictionary with Pronunciations, 5th Edition (1979), P.1075-1076.

ในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการเผยแพร่ ซึ่งเป็นตัวอย่างของวิธีการสื่อสารที่ได้รับความคุ้มครอง ดังนั้น หากมีการสื่อสารโดยวิธีอื่น ๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาก็ย่อมได้รับการรับรองเช่นกัน⁶⁰ เช่นการสื่อสารโดยสื่อสมัยใหม่ เช่น โทรสาร E-Mail INTERNET ฯลฯ ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารได้เช่นเดียวกับสื่อเดิม ๆ

4.2.2.3 การให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศ

ก. โดยคอมมอนลอว์

เดิมทีเดียว การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ได้ใช้คอมมอนลอว์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองทางอ้อมแก่สิทธินี้ เช่น ในความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งเป็นการล่วงเกินต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง โดยการเปิดเผยเรื่องราวของบุคคลนั้นต่อสาธารณะ ในเรื่องราวที่น่ารังเกียจหรือน่าอับอาย ทำให้ผู้ที่ถูกเปิดเผยเรื่องราวนั้น ถูกดูหมิ่นหรือตกต่ำลงตามความคิดของวิญญูชน เช่นคดี Cassidy v Daily Mirror, (1929) การลงข้อความในหนังสือพิมพ์ทำให้คนอื่น ๆ เข้าใจว่าใจทกยังไม่ได้แต่งงาน เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท⁶¹

หรือกระทำความผิดต่อความไว้วางใจ เช่น คดี Albemethy v Hutchinson, (1825) การเผยแพร่คำสอนโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งผู้ได้รับอนุญาตให้เข้าฟังคำสอน แม้อาจได้รับอนุญาตให้บันทึกข้อความที่บรรยายนั้นได้ก็ตาม แต่ไม่อาจตีพิมพ์คำบรรยายดังกล่าวโดยมุ่งหวังต่อผลประโยชน์ การกระทำเช่นนี้เป็นความผิดต่อผู้บรรยาย⁶²

หรือละเมิดต่อสิทธิในทรัพย์สินบางกรณี เช่น ภาพวาด งานศิลปะ⁶³ หรือผลิตสัญญา เช่น ช่างถ่ายภาพ ไม่มีสิทธินำภาพถ่ายของใจทกออกแสดง หรือขายภาพที่อัดขึ้นมาใหม่ (จากฟิล์มเดิม)

⁶⁰ Donald M. Gilnor & Jerome A. Barron, Mass Communication Law, 1979, P. 9.

⁶¹ และคดี Smith v Doss, 251 Ala 250, 37 So 2d 118 cited in Leonard I. Reiser, "Privacy", P. 640.

⁶² คดี Pollard v Photographic Co., 40 Ch.D.345 (1888) cited in William L. Prosser, Torts : Case and Materials, P. 1057.

⁶³ คดี Gee v Pritchard, 2 Swans. 402, 36 Eng. Rep. 670 (1818) cited in William L. Prosser, "Privacy", P. 384.

การกระทำของช่างภาพในกรณีดังกล่าว เป็นการผิดสัญญาโดยปริยายและผิดต่อความไว้วางใจด้วย⁶⁴ เป็นต้น

ขณะเดียวกันเสรีภาพในการสื่อสาร อันเป็นสิทธิมูลฐานของความเป็นมนุษย์ และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนในประเทศเสรีนิยมประชาธิปไตย ที่สามารถขยายความไปถึงสิทธิในการแสดงออกของประชาชนที่จะการวิจารณ์ในข่าวสารข้อมูล ในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการเผยแพร่ และหากมีการสื่อสารโดยวิธีอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาก็ย่อมได้รับการรับรองเช่นกัน⁶⁵ นอกเหนือไปจากการกระทำโดยใช้สื่อที่คุ้นเคยกันตัวอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชน หรือการสื่อสารโดยโทรศัพท์ จดหมาย โทรเลข ซึ่งเป็นสื่อส่วนบุคคล

จากความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ ได้มีความพยายามทำให้อุปสรรคจากการสื่อสารลดลง ทั้งระยะทางและระยะเวลา นอกไปจากนี้ยังเพิ่มประสิทธิภาพในการเข้าถึง “เป้าหมาย” ได้อย่างชัดเจนทั้งภาพ ความเคลื่อนไหว และเสียง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่น่าพอใจของผู้สื่อสารทั้งในการสื่อสารส่วนบุคคล และผู้สื่อสารกับสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อมองดูปัจเจกชนถึงความสามารถในการป้องกันตนจากการเป็น “เป้าหมาย” กลับเป็นเรื่องที่ยากยิ่ง การให้ความคุ้มครองโดยจริยธรรมของผู้สื่อสารที่ว่าจะต้องไม่ใช่สิทธิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ไม่สามารถนำมาใช้ได้ในยุคแห่งข่าวสารข้อมูล เนื่องจากทุกคนต่างต้องการข่าวสารโดยไม่จำเป็นต้องนำพาถึงวิธีการในการได้มา ส่วนการบังคับโดยกฎหมายจากคำพิพากษา เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดต่อสิทธิในทรัพย์สิน (ทางปัญญา) เช่น งานศิลปะ งานประพันธ์ และผิดต่อสัญญาโดยปริยายหรือผิดต่อความไว้วางใจ ที่ศาลได้ยกขึ้นเพื่อพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวนั้น บัดนี้ไม่เพียงพอต่อการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหายนั้นได้

จนในปี ค.ศ. 1888 ผู้พิพากษา Cooley ได้เป็นผู้เริ่มต้นให้นิยามของสิทธิในลักษณะที่เกี่ยวกับธรรมชาติแห่งจิตใจมนุษย์ในความรู้สึกนึกคิดและสติปัญญา ว่าเป็น “สิทธิที่จะอยู่อย่างสันโดษ” (the right to be let alone.)⁶⁶ แต่อย่างไรก็ดี การพิจารณาของศาลก็ยังมิได้มีแนว

⁶⁴ ดูคดี Prince Albert v Strange, 2 De G & Sm. 653, 41 Eng.Rep.1171, 1 Mac.& G.25,64 Eng.Rep. 293 (1849).

⁶⁵ Donald M. Gilnor & Jerome A. Barron, Mass Communication Law,1979, P. 9.

⁶⁶ Thomas M. Cooley, Cooley on Torts, 2nd ed., (1888) ,P. 29.

ทางพิพากษาว่าเป็นการกระทำ “ละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว” แม้ว่าจะมีคดี ดังต่อไปนี้ที่ถือได้ว่าเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวแล้วก็ตาม เช่น ⁶⁷

คดี De May v Roberts, (1881) จำเลยได้เข้าไปเฝ้าดูการคลอดบุตรของโจทก์โดยไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด ศาลมิชิแกนตัดสินว่า การคลอดบุตรเป็นเรื่องส่วนตัวของโจทก์ ไม่มีใครมีสิทธิมาแทรกแซงหรือล่วงละเมิดได้ นอกจากจะได้รับความยินยอมหรือเพราะความจำเป็นอย่างอื่น ๆ การกระทำของจำเลยเป็น “การล่วงเกินต่อการคลอดบุตร” (intrusion upon childbirth.) หรือ

คดี Marion Manola v Stevens & Myers, (1890) จำเลยลักลอบถ่ายภาพโจทก์ขณะถ่ายละครในบทรที่ต้องสวมชุดแนบเนื้อ โดยโจทก์มิได้ยินยอม ศาลสั่งห้ามจำเลยใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายนั้น

แม้ว่าศาลจะใช้คอมมอนลอว์เพื่อตัดสินให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวได้ แต่ก็มีใช้ทุกกรณี ที่สิทธิดังกล่าวจะได้รับความคุ้มครอง เพราะในแต่ละลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดต่างมีข้อจำกัดในตัวเอง เช่น

- กรณีหมิ่นประมาท จะต้องเป็นการกล่าวต่อสาธารณะเท่านั้น และหากมีการกล่าวอ้าง “เอกสิทธิ” ในข้อความนั้นตามกฎหมาย การกระทำที่เป็นหมิ่นประมาทนั้นย่อมไม่ต้องรับผิด เป็นต้น ⁶⁸

- กรณีที่เป็นการผิดสัญญาจะต้องเป็นคู่สัญญาเท่านั้นที่จะเป็นผู้เสียหายได้ เป็นต้น

ข. การให้ความคุ้มครองโดยถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิด

ในที่สุด การเข้าแทรกแซงในสิทธิส่วนตัวก็ได้รับการกล่าวถึง ในวารสาร Harvard Law Review ซึ่งได้ตีพิมพ์บทความที่ชื่อว่า “สิทธิส่วนตัว” (The Right to Privacy) ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้มีการรับรองสิทธินี้ บทความนี้ได้รับการยกย่องจากนักนิติศาสตร์ว่า เป็นบทความที่มีอิทธิพลมากที่สุดเท่าที่เคยเขียนกัน โดยผู้เขียน คือ แซมมวล ดี วอแรน (Samuel D. Warren) และหลุยส์ ดี แบรินโดส์ (Louis D. Brandeis) ซึ่งคนหลังต่อมา ได้รับแต่งตั้งให้เป็น

⁶⁷ Supra note 10 , Cited in Samuel D. Warren & Louis D. Brandeis, “The Right To Privacy” , Harvard Law Review, 4 (1890) : 195.

⁶⁸ Harvey L. Zuckman, Martin J. Gaynes and T. Barton Carter, Mass Communications Law, 3rd Ed., (U.S.A : West Publishing Company, 1988), P. 291.

ผู้พิพากษาศาลฎีกาสหรัฐฯ โดยในขณะที่เขียนบทความนั้น บุคคลทั้งสองคนต่างเป็นห่วงต่อการที่ “สื่อมวลชน” เข้าไปสอดรู้สอดเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากเกินไป

...กิจการหนังสือพิมพ์ (ในยุคนั้น) ได้ก้าวล่วงขอบเขตของจรรยาบรรณกับเงินอย่างเด่นชัด โดย(ทำให้) เรื่องซุบซิบนินทาไม่ใช่เรื่องเหลวไหล แต่ได้กลายเป็นการค้า เป็นการกระทำ โดยไม่มีอำนาจ แต่เพื่อสนองความต้องการ ได้มีการตีพิมพ์เรื่องราวเพศสัมพันธ์ในคอลัมน์ต่าง ๆ ของหนังสือพิมพ์ประจำวันอย่างแพร่หลาย อาจเป็นเพราะเป็นเรื่องที่ทำได้ใกล้ตัวจากการล่วงรู้ความสัมพันธ์ในครัวเรือน แต่ด้วยความก้าวหน้าของอารยธรรม การดำเนินชีวิตจึงซับซ้อนและยาก มนุษย์จึงจำเป็นที่จะต้องแยกตัวออกจากสังคมไปสู่ความสันโดษ เนื่องจากมนุษย์รู้สึกอ่อนไหวต่อการถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนจากวัฒนธรรมที่ดั่งงาม ...การเข้าแทรกแซงในกิจการส่วนตัว ทำให้เกิดความปวดร้าวทางด้านจิตใจ ทำให้รู้สึกทรมานเสียยิ่งกว่าถูกทำร้ายร่างกาย...⁶⁹

สาระสำคัญของบทความกล่าวถึง หลักการที่บุคคลจักต้องได้รับการคุ้มครองโดยบริบูรณ์ในร่างกายและทรัพย์สินเป็นหลักการที่เก่าแก่พอ ๆ กับคอมมอนลอว์ แต่เพราะสังคมมีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (ในปี ค.ศ.1890) เป็นเหตุให้มีความจำเป็นที่จะต้องรับรองและคุ้มครองสิทธิใหม่ๆ โดยตีความกันใหม่ถึงลักษณะและขอบเขตแห่งการคุ้มครองซึ่งสิทธินั้นๆ จากแต่เดิม กฎหมายคอมมอนลอว์บังคับให้มีการชดใช้ค่าเสียหายเฉพาะการละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งในสมัยนั้น “สิทธิในชีวิต” จำกัดเพียงการคุ้มครองบุคคลจากการประทุษร้ายในทุกรูปแบบ แต่ในเวลาต่อมา ก็ได้รับรองถึงธรรมชาติแห่งจิตใจของมนุษย์ อันได้แก่ อารมณ์และภูมิปัญญา ซึ่งคอมมอนลอว์ไม่เคยล้ำสมัยในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ขอบเขตของสิทธิดังกล่าวได้ขยายออกไปเรื่อยๆ จนทุกวันนี้ “สิทธิในชีวิต” มีความหมายถึง สิทธิที่จะมีความสุขในชีวิต อีกนัยหนึ่ง สิทธิที่จะอยู่ตามลำพัง อยู่อย่างสันโดษ ปราศจากการเข้ารบกวนโดยสื่อมวลชนนั่นเอง

ความต้องการการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในอเมริกานั้น ส่วนใหญ่จะมีสาเหตุเนื่องมาจากกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิง เสนอข่าวสาร ให้ความรู้แก่ประชาชน โดยการตั้งข้อสังเกตต่างๆ และการวิจารณ์ ซึ่งแม้จะถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของสื่อมวลชนในการปกครองเสรีประชาธิปไตยหากเป็นการกระทำต่อรัฐก็ตาม แต่ในอีกด้านหนึ่ง หากเป็นการกระทำต่อปัจเจกชน การทำหน้าที่นั้นก็จะนำไปสู่ปัญหาในการล่วงเกินต่อ

⁶⁹ Samuel D. Warren & Louis D. Brandeis, “The Right To Privacy” ,*Harvard Law Review*, 4 (1890) :193-196.

สิทธิส่วนตัวของเอกชนที่ถูกเปิดเผยเรื่องราวหรือสารสนเทศส่วนตัว โดยการนำข่าวสารข้อมูลมาเปิดเผย ลงชื่อหรือรูปภาพ เป็นข่าวซุบซิบล้อเลียน เหล่านี้เป็นต้น ⁷⁰

ผู้เขียนทั้งสองยอมรับว่า “สิทธิส่วนตัว” มีข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ

1. ต้องไม่ขัดขวางต่อการเผยแพร่เรื่องราวอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ
2. ไม่คุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งได้แสดงเจตนาสละสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่โดยรอดพ้นจากการรับรู้ของสาธารณะ
3. ไม่ขัดขวางต่อการสื่อสารเรื่องราวใด ๆ ซึ่งได้รับเอกสิทธิ์ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท แม้เรื่องราวนั้นจะเป็นเรื่องส่วนตัวก็ตาม
4. สิทธิในชีวิตส่วนตัวย่อมระงับไปเมื่อมีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงโดยตัวผู้มันเอง หรือโดยความยินยอมของผู้มัน

อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่สารสนเทศเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว จะอ้างเหตุว่า ข้อความที่เผยแพร่เป็นความจริงเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบมิได้ แม้ข้อความนั้นมิได้บิดเบือนต่อความเป็นจริงแต่ก่อความเสียหายต่อความรู้สึกของเอกชนก็เป็นการละเมิดต่อสิทธินี้แล้ว ⁷¹

นอกจากนี้ การโฆษณาสินค้าไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาในสื่อประเภทใด ก็มีส่วนทำลายสิทธิความเป็นส่วนตัวทั้งสิ้น การเก็บสถิติข้อมูลของหน่วยราชการ การติดตามสืบสวนสืบค้นขององค์การรัฐบาลหรือจากนักสืบเอกชน ในส่วนที่เป็นสารสนเทศเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลถือเป็น “กรรมวิธี” ที่อันตรายอย่างยิ่งต่อสิทธิส่วนตัว และยิ่งในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้สร้างอุปกรณ์ เช่น เลนซ์ดิ่งภาพจากระยะไกล เครื่องบันทึกเสียงและไมโครโฟนเพื่อดักฟังการสนทนา เป็นต้น ฉะนั้น “เครื่องมือ” เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ประกอบกับ “กรรมวิธี” แล้ว ย่อมทำให้การก้าวล่วงสิทธิส่วนตัวสามารถก้าวล่วงเข้าไปละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวได้ง่ายขึ้นและโดยที่บุคคลนั้นไม่อาจรู้ตัว ⁷²

จากแนวทางดังกล่าวได้ทำให้สิทธิส่วนตัวได้รับการยอมรับโดยศาลของมลรัฐต่าง ๆ เช่น คดี Schuyler v Curtis, 147 N.Y. 434, 42 N.E. 22 (1895) ศาลนิวยอร์ก ยอมรับว่าสิทธิส่วนตัวในชื่อและภาพของบุคคลมีอยู่จริง แต่โจทก์ไม่ได้รับการชดใช้เพราะสิทธินี้ไม่มีในผู้ที่ตายไปแล้ว

⁷⁰ Samuel D. Warren & Louis D. Brandeis, “The Right To Privacy” ,P. 196.

⁷¹ Ibid., P.198.

⁷² Ibid., P. 199.

คดี *Atkinson v Doherty*, 121 Mich. 373 , N.W. 285 (1899) ศาลมิชิแกน ได้ตัดสินยอมรับว่าสิทธิส่วนตัวของโจทก์มีจริง แต่เนื่องจาก โจทก์เป็นนักกฎหมายและนักการเมืองที่มีชื่อเสียง ดังนั้นจึงต้องยอมสละสิทธิส่วนตัวของตน

คดี *Pavesich v New England Mutual Life Insurance Co.*, 122 Ga. 190, 50 S.E. 68 (1905) ศาลจอร์เจียยอมรับว่า สิทธิส่วนตัวของโจทก์ถูกละเมิด เนื่องจากจำเลยได้ใช้ชื่อและภาพของโจทก์ ในการโฆษณาการประกันภัย ศาลห้ามการกระทำนั้น โดยให้เหตุผลที่น่าสนใจว่า ในกรณีที่คอมมอนลอว์ไม่ได้กล่าวถึง (สิทธิ) นั้น มิได้หมายความว่าไม่มีอยู่ แม้จะไม่มีแบบอย่างบรรทัดฐานคำพิพากษามาก่อน ก็เป็นที่ยอมรับโดยกฎหมายธรรมชาติและถือเป็นสิทธิที่ประชาชนมีเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ “เสรีภาพย่อมรวมถึงสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามที่เขาปรารถนา ...บางคนอาจต้องการมีชีวิตอยู่ตามลำพัง”

ต่อมา มลรัฐนิวยอร์ก ก็ได้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิส่วนตัว ในปี ค.ศ.1903 (ปัจจุบันคือ New York Civil Rights Law 1921 มาตรา 50-51) ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รับรองสิทธิส่วนตัวของประเทศ สหรัฐอเมริกา ซึ่งบัญญัติว่า “ การใช้ชื่อ รูปภาพ หรือภาพถ่ายของบุคคลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าหรือการโฆษณาที่เขามิได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ เป็นความผิดทางอาญาและเป็นการละเมิด ” ⁷³

ในเวลาต่อมา มลรัฐต่างๆ เกือบทุกมลรัฐ ก็ได้ให้การรับรองสิทธิส่วนตัว โดยตราเป็นกฎหมายของมลรัฐ และให้ความคุ้มครอง “สิทธิส่วนตัว” ว่าหมายถึง สิทธิที่จะมิให้มีการนำบุคลิกภาพของบุคคลไปใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ มิให้มีการโฆษณาเรื่องราวส่วนตัวอันสาธารณะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยชอบ หรือมิให้มีการก้าวล่วงโดยมิชอบต่อกิจกรรมส่วนตัวของบุคคลในลักษณะรุนแรง ก่อให้เกิดความตกใจ หรืออับอายใจ หรือเป็นสิทธิของบุคคลที่จะอยู่ตามลำพัง และดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ ⁷⁴

ค. โดยถือว่าเป็นความผิดฐานละเมิดใน 4 รูปแบบ

ปัจจุบันภายหลังจากที่บทความเรื่อง *The Right to Privacy* ของ Warren และ Brandeis ใน *Havard Law Review* ในปี ค.ศ. 1890 ทำให้สิทธิส่วนตัวได้รับการพัฒนาต่อเนื่องมาเป็นลำดับ โดยที่กาลเวลาได้ผ่านมามากกว่าปี แต่ก็ยังได้มีการพยายามให้ความหมายของคำว่า

⁷³ William L. Prosser, *Torts : Case and Materials*, P. 1058.

⁷⁴ *Ibid.*, P. 1058.

“สิทธิส่วนตัว” มาโดยตลอด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดขอบเขตแห่งการคุ้มครองซึ่งสิทธิดังกล่าวให้ได้ครอบคลุมแก่ความเสียหายที่เกิดแก่ธรรมชาติของจิตใจมนุษย์นั่นเอง

ความหมายของความเป็นส่วนตัวสามารถแบ่งได้เป็น 4 แนวทาง กล่าวคือ

แนวทางที่ 1 ให้ความหมายโดย Roscoe Pound (1915) และ Paul Freund (1975) “สิทธิส่วนตัว” หมายถึง การแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพหรือความเป็นตัวตน (Personality or Personhood) ซึ่งเป็นการพิจารณาในสิทธิที่ปัจเจกชนพึงมีในฐานะที่เป็นมนุษย์⁷⁵

แนวทางที่ 2 ให้ความหมายโดย Alin Westin (1967) และ Charles Fried (1968) “สิทธิส่วนตัว” หมายถึง ความสามารถของประชาชนพลเมืองในการบ่งชี้ข่าวสารเกี่ยวกับตนเอง และการกำหนดความสัมพันธ์ของตนกับผู้อื่น (Regulated Information and Communications) ซึ่งเป็นการพิจารณากันเป็นส่วนใหญ่ว่า ปัจเจกชนมีสิทธิที่จะกำหนดว่าเมื่อใด อย่างไร และข่าวสารสนเทศใดเกี่ยวกับตนเองที่จะให้ผู้อื่นรับทราบได้⁷⁶

แนวทางที่ 3 ให้ความหมายโดย Louis Henkin (1974) “สิทธิส่วนตัว” หมายถึง การกำหนดตนเอง (Autonomy) เป็นเสรีภาพทางศีลธรรมของปัจเจกชนในการที่จะมีความคิดของตนเอง การกระทำและการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง โดยมีแนวทางพิจารณาจากขอบเขตความเป็นอิสระของปัจเจกชนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ⁷⁷

⁷⁵ Roscoe Pound, “Interest in Personality, Harvard Law Review 28 (1915) : 343 และ Paul A. Freund, The America Law Institute, (May,1975),P.574. ; Jed Rubenfeid, “ The Right of Privacy”, Harvard Law Review, 102 (1989) : 737,784,807.

⁷⁶ Alan F. Westin, Peivacy and Freedom, (1967) P.7-13. และ Charles Fried, “Privacy”, Yale Law Journal 77 (1968) : 477-478. (ความเป็นส่วนตัว เกี่ยวข้องกับการยอมรับ ความรัก มิตรภาพ และความไว้วางใจ ซึ่งเปรียบเสมือนกับอ็อกซิเจนที่มีคน อันจะทำให้ปัจเจกชนสามารถสร้างความสัมพันธ์ขั้นพื้นฐานต่อกัน)

⁷⁷ Louis Henkin, “Privacy and Autonomy”, Columbia Law Review 74 (1974) : 1425. ; Joel Feinberg, “Autonomy, Sovereignty, and Privacy : Moral Ideas in the Constitutions?”, Notre Dam Law Review 58 (1983) : 445.

แนวทางที่ 4 ให้ความหมายโดย Ruth Gavison (1980) “สิทธิส่วนตัว” หมายถึง การปกปิด ไม่เปิดเผย และความสันโดษ (Secrecy, Anonymity and Solitude) ซึ่งเป็นรูปแบบของการควบคุมข้อมูลสารสนเทศบนพื้นฐานของความลับ⁷⁸

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การกำหนดนิยามความหมายให้เป็นหนึ่งเดียว ย่อมไม่อาจจะเป็นไปได้ในการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย และความเข้าใจในคำจำกัดความดังกล่าวมาทั้งหมดนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ สมเหตุสมผล และเพิ่มความเข้าใจในพัฒนาการของแนวความคิดในกฎหมายของสหรัฐฯ ที่ให้ความคุ้มครองต่อสิทธินี้ ซึ่งสามารถพิจารณาแยกได้เป็น 5 ประเภท⁷⁹ ดังนี้

ประเภทที่ 1 การกระทำละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว

ประเภทที่ 2 สิทธิส่วนตัวตามบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ 1⁸⁰ ซึ่งเกี่ยวกับเสรีภาพของการสื่อสารโดยเสรีที่เป็นปรปักษ์กับเสรีภาพในความสันโดษของเอกชนด้วยกัน

ประเภทที่ 3 สิทธิส่วนตัวตามบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ 4⁸¹ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำของเจ้าหน้าที่รัฐในการจับและการค้นโดยไม่มีหมาย

⁷⁸ Ruth Gavison, “Privacy”, *Yale Law Journal*, 89 (1980) : 433. see also Gerald G. Watson, “The Ninth Amendment: A Source of a Substantive Right of Privacy” *Marshall Law Review*, 19 J. (1986) : 959.

⁷⁹ Ken Gormley, “One Hundred Years of Privacy”, *Wisconsin Law Review* (1992) : 1340.

⁸⁰ มาตรา 1 (First Amendment) (1971) “รัฐสภาจะบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการศาสนาหรือห้ามการปฏิบัติการตามพิธีกรรมทางศาสนาโดยเสรี หรือตัดทอนเสรีภาพของประชาชนในการพูดหรือการพิมพ์โฆษณา หรือสิทธิของประชาชนที่จะชุมนุมกันโดยสงบ และที่จะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลไม่ได้”

⁸¹ มาตรา 4 (Fourth Amendment) (1791) “สิทธิของประชาชนที่จะมีความปลอดภัยในร่างกาย เคหสถาน เอกสารและทรัพย์สินจากการถูกตรวจค้นหรือยึดโดยไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย จะกระทำไม่ได้ และจะออกกฎหมายเพื่อกระทำการดังกล่าวมิได้ เว้นแต่มีเหตุผลที่ควรเชื่อถือซึ่งได้รับการยืนยันด้วยคำสาบานหรือคำปฏิญาณ และจะต้องระบุสถานที่ที่จะค้น หรือบุคคลที่จะถูกจับกุมหรือสิ่งที่จะยึด ไว้ในหมายนั้นอย่างเฉพาะเจาะจง”

ประเภทที่ 4 สิทธิส่วนตัวตามบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ 14⁸² ซึ่งเกี่ยวกับการตัดสิทธิส่วนตัวที่ได้รับการคุ้มครองจากกระบวนการพิจารณาคดีแบบ Due Process และ

ประเภทที่ 5 สิทธิส่วนตัวตามธรรมนูญการปกครองของแต่ละมลรัฐ ซึ่งเป็นการผสมความคุ้มครองในรูปแบบทั้งสี่ประการข้างต้น แต่เป็นการให้ความคุ้มครองในขอบเขตที่มลรัฐรับรองไว้

ดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า การกระทำละเมิดสิทธิส่วนตัวจากการสื่อสารสนเทศในประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นแบ่งเป็น 2 ระดับ

- ก. การกระทำละเมิดต่อ “สิทธิ” ส่วนตัว เป็นการให้ความคุ้มครองเอกชนด้วยกัน
- ข. การกระทำละเมิดต่อสิทธิตามรัฐธรรมนูญ เป็นการรัฐไม่อาจกระทำต่อเอกชนได้ ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นการกระทำระหว่างเอกชนด้วยกันเท่านั้น

รูปแบบของการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัว

การละเมิดสิทธิส่วนตัว (Tort Privacy) มีที่มาจากบทความของ วอเรน และ แบรินโดส์ ดังกล่าว สามารถแบ่งการกระทำต่อสิทธิส่วนตัวได้เป็น 4 แนวทาง⁸³

(1) การแทรกแซง (Intrusion) คือการการแทรกแซงกิจในกิจกรรมส่วนตัวหรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวที่จะมีความสันโดษ (Solitude)⁸⁴ ในสถานที่ของเอกชนผู้นั้น ซึ่งเป็นการกระทำที่น่ารังเกียจ โดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีความมุ่งหมายแต่เดิมเพื่อปกป้องการบุกรุก และกั้นการลักขโมยทรัพย์สิน แต่ก็สามารถปรับใช้กับการสื่อสารปัจจุบันได้ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ การ

⁸² มาตรา 14 (Fourteenth Amendment) (1868) “ ข้อ 1 บุคคลทุกคนที่เกิดหรือแปลงชาติในสหรัฐ และอยู่ในบังคับของกฎหมายสหรัฐและของมลรัฐที่มีภูมิสำเนาอยู่ มลรัฐใดจะออกกฎหมายหรือบังคับใช้กฎหมายที่เป็นการตัดทอนเอกสิทธิ หรือความคุ้มกันที่พลเมืองของสหรัฐ จะพึงได้รับไม่ได้ หรือมลรัฐใดจะรอนสิทธิในชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของบุคคล โดยไม่ชอบด้วยกระบวนการแห่งกฎหมาย หรือจะปฏิเสธไม่ให้บุคคลใดอยู่ที่อยู่ในเขตอำนาจให้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันนั้น กระทำมิได้ ...”

⁸³ William Prosser, *Torts : Case and Materials*, P. 1059.

⁸⁴ Steven Emanuel, “Torts”; *Emanuel Law Outlines*, 2nd. Ed. , (USA : Steven Emanuel Co., ,1985), P. 358.

“ดูดแฟกซ์” การดึงข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ถือเป็นการแทรกแซงได้ อย่างไรก็ตาม ใดก็ตามที่ศาลสหรัฐอเมริกาใช้พิจารณาได้จากตัวอย่างคดี ดังนี้

คดี Dieteman v Time Inc. (1971)

การลักลอบถ่ายภาพของโจทก์เป็นการกระทำที่ไม่สมควร และกระทำโดยไม่ได้รับอนุญาต ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้บริษัทไทม์ ชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ 1,000 เหรียญสหรัฐฯ โดยศาลกล่าวว่า รัฐธรรมนูญมิได้อนุญาตให้สื่อมวลชนอาศัยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ล้ำ โขมย หรือก้าวล่วงเข้าไปในบ้านหรือที่ทำงานของผู้อื่น การกระทำเช่นนี้เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัวของโจทก์

การดักฟังการสนทนาส่วนตัวทางโทรศัพท์ในคดี Rhodes v Graham (1931) หรือ การแอบมองทางหน้าต่างในคดี Moore v New York Elevated (1892) ก็เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของโจทก์

คดี United States v Gugel (1954)

ถ่ายภาพผู้ป่วยที่อยู่ในโรงพยาบาลโดยไม่ได้รับความยินยอม แม้เป็นสถานที่สาธารณะ เป็นการก้าวล่วงต่อสิทธิที่จะอยู่อย่างสุขสงบ เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของผู้ป่วยผู้นั้นแล้ว

แต่อย่างไรก็ดี การแทรกแซงหรือก้าวล่วงสิทธิในสถานที่สาธารณะ เอกชนย่อมไม่อาจอ้างสิทธิส่วนตัวได้ที่จะอยู่โดยลำพังได้ ดังนั้นในคดี Gill v Hearst Pub. Co., (1953) การถูกถ่ายภาพในที่สาธารณะจึงไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัว

(2) การเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะ (Public Disclosure of Private Fact) คือ การเผยแพร่ความจริงในเรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง (มิใช่เรื่องทั่วไป) ที่ไม่เคยเปิดเผยที่ใดมาก่อน (เพราะถ้าเปิดเผยมาก่อนจะต้องปรับใช้ First Amendment) เป็นเรื่องที่น่าอับอายของเอกชนโดยเจาะจงต่อสาธารณะ และจะเน้นเรื่องการเปิดเผยหรือเผยแพร่ ในเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้อง⁸⁵ ซึ่งคดีเหล่านี้มักจะต้องมีการชั่งน้ำหนักประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ของสาธารณะที่จะได้ทราบข้อมูลในฐานะที่เป็นข่าว หรือเพื่อความบันเทิง ซึ่งจะเกิดความยุ่งยากเสมอ เช่น

⁸⁵ Steven Emanuel, “Torts” ; Emanuel Law Outlines, P. 386.

คดี Brents v Morgan (1327)

ติดประกาศว่าโจทก์เป็นหนี้และไม่ยอมใช้ ทำให้โจทก์ได้รับความอับอายแม้จะเป็นเรื่องจริงก็ตาม โจทก์เสียหายทำลายความเชื่อถือที่โจทก์พึงมี เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของโจทก์

คดี Melvin v Reid (1931)

การเปิดเผยชีวิตจริงโดยจำเลยสร้างเป็นภาพยนตร์ ถึงอดีตของโจทก์ Gabrielle D. Melvin ซึ่งเคยเป็นโสเภณีและต้องหว่านเป็นฆาตกร และถูกพิพากษาขังคุกคดีฆ่าคนโดยเจตนาเมื่อพ้นจากคดีแล้ว เธอก็ได้เลิกอาชีพเดิม ตั้งตนชีวิตใหม่ และได้แต่งงานมีชีวิตอย่างมีความสุข มีชื่อเสียงในสังคม มีเพื่อนฝูงซึ่งไม่เคยมีใครรู้จักอดีตนั้น การเปิดเผยเรื่องราวชีวิตจริงในอดีตจากการสร้างเป็นภาพยนตร์ดังกล่าว เช่นนี้เป็นการทำลายชีวิตใหม่ของโจทก์ เป็นการทำลายสิทธิของบุคคลในการแสวงหาความสุขในชีวิต จึงเป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนตัวของโจทก์

อย่างไรก็ดี ในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวจากการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะนั้น แนวทางในการพิจารณาว่ามีสิทธิดังกล่าวหรือไม่ (ในสมัยนั้น) ศาลเห็นว่าในสถานที่ที่เป็นสาธารณะ กล่าวคือเป็นที่ที่อาจถูกมองเห็นได้ ย่อมอาจถูกบันทึกและเผยแพร่เรื่องราวได้โดยภาพ หรือการบรรยาย เนื่องจาก “เป็นการเปิดเผยต่อสาธารณะชนในเรื่องที่เป็นสาธารณะอยู่แล้ว” และ “เป็นสิ่งที่ทุกคนเห็นได้อย่างอิสระ” ตามแนวคดี Lyles v State (1958) และ คดี Gautier v Peo-Football (1952)

คดี Patton v Jacobs (1948) และ คดี Davis v General Finance & Thrift Corp. (1950) การรายงานให้นายจ้างของโจทก์ทราบ ไม่เป็นการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะชน จึงไม่เป็นการล่วงสิทธิส่วนตัวโจทก์

คดี Reed v Orleans Parish Schoolboard (1945)

การทำงานและกิจกรรมนอกเวลาของครูไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เรื่องส่วนตัวที่จะได้รับความคุ้มครองจะต้องเป็นเรื่องส่วนตัวจริง ๆ ดังนั้นกรณีนี้ โจทก์ซึ่งเป็นครูไม่อาจกล่าวอ้างสิทธิส่วนตัวได้

นอกจากนี้สาระสำคัญที่เปิดเผย จะต้องเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจ น่าอับอาย หรือไม่พึงปรารถนาของคนที่ไป เพราะกฎหมายยอมรับว่าเอกชนไม่อาจรอดพ้นจากการสังเกตของเพื่อนบ้านหรือสังคม ดังนั้น การรายงานข่าวสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมในชีวิตประจำวันตามปกติของเอกชน จึงไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนตัว แต่แนวทางที่ศาลใช้ในการตัดสินนั้นอาจไม่คงที่พิจารณาจาก คดี Sidis v F-R Pub. Corp. (1940)

เป็นคดีเกี่ยวกับเด็กอัจฉริยะคนหนึ่ง ชื่อ Willim J. Sidis ซึ่งสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่ออายุเพียง 16 ปี มีพรสวรรค์ในการคำนวณและตกเป็นข่าวเกรียวกราวในตอนนั้น จากนั้นอีกหลายปีต่อมา หนังสือพิมพ์นิวยอร์กเกอร์ได้ลงพิมพ์บทความเกี่ยวกับตัวเขาอีก เนื่องจากเมื่อเขาเติบโตขึ้นได้มีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ทำให้เขาไม่มีความสามารถดั่งกล่าวอีกต่อไป โจทก์จึงมีชีวิตอยู่อย่างหลบซ่อน การลงเรื่องราวดังกล่าวโดยกล่าวถึงเรื่องราวในชีวิตของเขาตั้งแต่อดีตจนถึงเวลาที่ตีพิมพ์ โดยไม่มีความเห็นใจ ทำให้โจทก์ล้มเจ็บลงและเสียชีวิตในเวลาต่อมา ศาลตัดสินว่า กรณีนี้ โจทก์เป็นบุคคลสาธารณะแม้มิใช่โดยสมัครใจก็ตาม ข่าวคราวของโจทก์ย่อมเป็นที่สนใจของสาธารณชนทั่วไป และบทความดังกล่าว ไม่มีข้อความที่น่ารังเกียจตามความรู้สึกของคนธรรมดา

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ คดี Melvin v Reid (1931) แล้วถือว่าการเปิดเผยเรื่องราวในอดีตของโจทก์ที่เคยเป็นโสเภณีและเป็นจำเลยในคดีฆาตกรรม เป็นเรื่องที่น่ารังเกียจและสังคมไม่อาจยอมรับได้

(3) การไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ (False Light in the Public Eye) คือการ “ถูกจับตามอง” นั่นเอง ซึ่งโดยมากสื่อมวลชนมักจะเป็นผู้กระทำ โดยเผยแพร่ต่อสาธารณะและเพียงแค่นี้ทำให้โจทก์เสื่อมเสียตามสายตาของสาธารณชน โจทก์ไม่ถึงกับต้องเสียชื่อเสียงอย่างความผิดฐานหมิ่นประมาท⁶ และในการเผยแพร่ซึ่งราวที่ไม่จริงดังกล่าว ย่อมทำให้ผู้อื่นไม่สมควรมีสิทธิเป็นพิเศษที่จะรายงานให้สาธารณะทราบ กล่าวได้เรื่องเท็จว่าไม่ใช่เรื่องราวที่เป็นผลประโยชน์ต่อสาธารณะนั่นเอง ข้อยกเว้นที่สำคัญคือการเป็นบุคคลสาธารณะจะถูกจับตามองได้มากกว่าคนธรรมดา

คดี Lord Byron v Johnston (1816)

จำเลยใช้ชื่อโจทก์เพื่อแสดงว่าบทประพันธ์ละครเป็นของโจทก์ แม้จะเป็นบทประพันธ์ที่ดี แต่ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียงในสายตาของสาธารณชน เนื่องจากต่างก็ทราบว่าโจทก์มิได้เป็นผู้ประพันธ์จริง ศาลพิพากษาสั่งห้ามจำเลยใช้ชื่อโจทก์เพื่อแสดงว่าเป็นบทประพันธ์ของโจทก์

คดี Peay v Curtis Pub. Co., (1948)

จำเลยใช้ภาพของโจทก์ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ และมีได้เกี่ยวข้องกับบทความที่จำเลยเขียนแสดงถึงคนชั่วร้ายแท้ๆ ซึ่งชอบหลอกลวง เรื่องไม่จริงเช่นนี้เป็นการละเมิดต่อโจทก์

⁶ Steven Emanuel, “Torts”; Emanuel Law Outlines, P. 386.

คดี Metzger v Dell Pub. Co., (Sup.Ct. 1955)

ใช้ภาพโจทก์แสดงถึงเด็กเป็นผู้กระทำผิด โดยที่โจทก์ไม่มีความเกี่ยวข้อง โจทก์เสียหายในสายตาสาธารณะ เป็นการละเมิดต่อโจทก์ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องร้องได้

คดี Marbry v Kettering (1909)

การใช้ ชื่อ ภาพ หรือลายพิมพ์นิ้วมือของโจทก์ รวมอยู่ในทะเบียนประวัติอาชญากรโดยที่โจทก์ไม่เคยต้องโทษทางอาญามาก่อน ย่อมเป็นการละเมิด แม้ตำรวจจะมีอำนาจในการบันทึก รายงานสอบสวนเกี่ยวกับลัทธิส่วนตัวก็ตาม

(4) การแสวงหาประโยชน์จากเรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) กล่าวคือ เป็นการใช้ ชื่อ หรือภาพของเอกชนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า หรือการโฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือใช้เป็นชื่อบริษัท นิติบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมทั้งชัดแจ้ง หรือโดยปริยายจากเอกชนผู้นั้น เนื่องจากชื่อและภาพเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล

แต่หากเป็นการใช้ชื่อ หรือภาพเพื่อการศึกษา เพื่อคุณค่าทางประวัติศาสตร์ นั่นคือ หากเป็นเรื่องที่เป็นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณะแล้ว ย่อมไม่เป็นความผิด

หากเป็นการใช้ภาพของ มือ เท้า ส่วนของร่างกายของบุคคล ภาพของบ้าน รถ หรือสุนัข ของเอกชนใด โดยไม่ได้แสดงให้เห็นว่าเป็นของบุคคลใด ไม่เป็นการละเมิด เช่นเดียวกับการใช้ บุคลิกลักษณะ อาชีพ หรือเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของเอกชนใดโดยสาธารณชนทั่วไปรู้ว่าเป็นเรื่อง สมมุติขึ้น เพื่อหาประโยชน์ก็ไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัว

คดี Pollard v Photographic Co., (1888)

การที่ช่างภาพ ได้ขายภาพถ่ายของโจทก์เป็นการใช้ภาพถ่ายของโจทก์โดยไม่ได้รับความยินยอม แล้วได้ผลประโยชน์ตอบแทน เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวต่อโจทก์ ทั้งยังเป็นการผิดสัญญาโดยปริยายต่อโจทก์ด้วย

คดี Rhodes v Sperry & Hutchinson Co., (1908)

การใช้ชื่อหรือภาพของโจทก์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการโฆษณา หรือเพื่อการค้าโดยที่เขาไม่ได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ย่อมเป็นการละเมิด

คดี Time Inc., v Hill (1967)

เหตุแห่งคดีเกิดเมื่อนักโทษแหกคุก 3 คน จับตัวโจทก์ คือเจมส์ ฮิลล์ ไว้เป็นประกันนาน 20 ชั่วโมงในบ้านของโจทก์เอง หลังจากเหตุการณ์ยุติ ได้มีการรายงานข่าวอย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง จากนั้นโจทก์ก็ได้ย้ายครอบครัวไปอยู่อีกรัฐหนึ่งเพื่อหลบหนีจากการตกเป็นข่าว ต่อมา มีผู้

นำเหตุการณ์นั้นไปสร้างเป็นบทละครโทรทัศน์ แสดงให้เห็นว่าครอบครัวของโจทก์และตัวโจทก์ ถูกขู่เชิญต่าง ๆ นานา แต่ความจริงพวกโจทก์มิได้ถูกกระทำเช่นนั้น และหนังสือพิมพ์โทมส์จ่าเลย ได้ตีพิมพ์บทละครนี้ และได้ลงภาพถ่ายบ้านเดิมของโจทก์ประกอบเรื่องที่ลงพิมพ์นั้น โจทก์จึงฟ้องว่าจ่าเลยเอาชื่อตระกูลตนไปหาผลประโยชน์ (เงิน) โดยไม่ได้รับความยินยอม ศาลพิพากษาให้จ่าเลยชดใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ 3,000 เหรียญสหรัฐ

คดี Kerby v Hal Roach Studios (1942)

แม้ว่าชื่อจะเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล อย่างไรก็ตามก็ดี เพียงชื่อที่เหมือนกัน อาจไม่เพียงพอที่จะถือว่าเป็นการละเมิดต่อสิทธิของโจทก์ แต่คำอธิบายความหมายประกอบหรือสภาพเหตุการณ์ และสาระสำคัญอื่น ๆ บางอย่าง จะชี้ให้เห็นชัดว่า ชื่อนั้นหมายถึงตัวโจทก์ โจทก์ย่อมมีสิทธิป้องกันมิให้กระทำเช่นนั้น

คดี Brewer v Hearst Pub. Co., (1950)

การใช้ภาพสุนัขของโจทก์ ลงพิมพ์แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง จ่าเลยไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์

คดี Miller v National Broadcasting Co., (1957)

จ่าเลยใช้บุคลิกลักษณะ อาชีพ และเรื่องราวเกี่ยวเนื่องกับชีวิตโจทก์ มาเป็นบุคคลในนวนิยาย ซึ่งเป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าเป็นเรื่องราวที่สมมุติขึ้น จ่าเลยไม่ได้กระทำละเมิดต่อโจทก์

คดี Meeropol v Nizer (1953)

จ่าเลย Nizer ได้เขียนหนังสือเล่าถึงการพิจารณาคดีและเหตุการณ์ที่ได้มีการประหารชีวิต จูเลียส และ อีโธล โรเซนเบิร์ก สองสามีภรรยาที่สมคบกันทำจารกรรมความลับเกี่ยวกับระเบิดปรมาณูให้รัฐเซีย ภายหลังบุตรชายของโรเซนเบิร์ก จึงฟ้องเรียกค่าเสียหาย แต่ศาลยกฟ้อง เพราะถือว่าเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ

จะเห็นได้ว่าการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิส่วนตัวโดยลักษณะของการละเมิดได้ใช้ปรับแก้คดีกันอย่างกว้างขวาง ซึ่ง “สิทธิส่วนตัว” โดยตัวเองแล้วเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาพร้อมกับสภาพที่แวดล้อมเอกชนผู้นั้น และไม่สามารถใช้อ้างต่อสิทธิส่วนรวมหรือผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งการที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะก็เป็นเรื่องที่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลาและทัศนคติมหาชนอีกเช่นกัน จึงถือได้ว่า สิทธิส่วนตัวเป็นสิทธิที่มีอยู่เสมอแต่มิใช่มีสิทธินี้อย่างเด็ดขาด

การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวโดยถือว่าเป็นการทำละเมิดอย่างหนึ่งนั้น แม้จะให้ผลดีในระดับหนึ่งแต่ก็ยังมีความไม่แน่นอนอยู่มาก จึงทำให้มีความพยายามที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวให้มีขอบเขตที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยต่อมาได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และออกเป็นกฎหมายบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิส่วนตัวของเอกชนมากขึ้น

แม้ว่า ในรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ไม่มีการกล่าวอ้างสิทธิส่วนตัวไว้โดยตรง แต่ศาลสูงสหรัฐาก็ได้วินิจฉัยรับรองสิทธิดังกล่าวว่า เหมือนหนึ่งเป็นสิทธิประการหนึ่งในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ⁸⁷ โดยเฉพาะในคดี *Griswold v Connecticut* (1965) ศาลสูงสหรัฐวินิจฉัยอย่างชัดเจนว่า เจตนารมณ์ของบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ 1 เป็นเสมือนศูนย์รวมแห่งความรู้ที่ทุกคนล้วนไขว่คว้าได้ สิทธิเสรีภาพในการพูดและการพิมพ์โฆษณา ไม่เพียงแต่จะหมายถึงถึงการพูดและการพิมพ์เท่านั้น แต่รวมไปถึงสิทธิในการจ่ายแจก สิทธิที่จะได้รับข่าวสาร สิทธิในการอ่าน เสรีภาพในการสอบถาม เสรีภาพในความคิด...หรือแม้แต่เสรีภาพในการคบค้าสมาคมระหว่างกันก็เป็นสิทธิประการหนึ่งที่แฝงอยู่ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับนี้ ในขณะที่เดียวกัน ก็ยังมีบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับที่ 3, 4, 5 และ 9 ที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลไว้ด้วย...รวมความแล้วอาจกล่าวได้ว่า ในบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนั้นล้วนแต่เป็นเรื่องที่แฝงไว้ด้วยสิทธิส่วนตัวแทบทั้งสิ้น ฉะนั้น เราจึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า สิทธิส่วนตัวก็เป็นสิทธิประการหนึ่งซึ่งย่อมได้รับการยอมรับโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน⁸⁸

ประกอบกับคำประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาก็ประกาศเพื่อ ชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุขของประชาชน จึงอาจกล่าวได้ว่า การดำรงชีวิตของบุคคลภายในวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ย่อมรวมถึงสิทธิส่วนตัวด้วย⁸⁹

กฎหมายบัญญัติที่เกี่ยวกับกับสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศได้แก่

- Freedom of Information Act 1966 กำหนดให้ความคุ้มครองต่อเสรีภาพในข่าวสารที่ประชาชนพึงได้รับจากรัฐบาลกลาง

- Privacy Act 1974 กำหนดให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในชีวิตส่วนตัวของบุคคลจากรัฐบาลกลาง เป็นต้น

ซึ่งจะไม่นำมาวิเคราะห์ เนื่องจากมิใช่แนวทางที่เอกชนด้วยกันจะได้รับการชดใช้เยียวยา

⁸⁷ Haroldd L. Nelson & Dwight L. Teeeter, *Law of Mass Communication*, 5th. Ed. (New York : Foundation Press, Inc., 1986), P 204.

⁸⁸ *Ibid.*, P. 314-315.

⁸⁹ *Ibid.*, P. 205-206.

ง. แนวความคิดใหม่จากการให้ความคุ้มครองฐานละเมิด

ตามที่สิทธิส่วนตัว ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในลักษณะหนึ่ง โดยมีการกำหนดมาตรฐานต่อสังคมส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสื่อมวลชนที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวสารสนเทศส่วนตัวของเอกชนนั้น บัดนี้ ได้มีแนวทางที่จะให้ความคุ้มครองในแนวทางใหม่ ที่มุ่งการคุ้มครองแก่ข้อมูลสารสนเทศ โดยเอกชนที่ครอบครอง ควบคุม หรือได้มาซึ่งสารสนเทศส่วนตัวนั้น แทนที่การกำหนดมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งเป็นลักษณะที่สามารถกระทำได้อย่างแท้จริงและส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสนเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

จากการที่สิทธิส่วนตัวได้รับการคุ้มครองโดยถือว่าเป็นการละเมิดประเภทหนึ่งนั้น เดิมที เดียวกฎหมายมิได้ให้ความคุ้มครองแก่สิทธินี้โดยตรง เนื่องจากแนวทางดั้งเดิมนั้นสิ่งที่จะได้รับการคุ้มครองน่าจะเป็นเฉพาะสิทธิในทรัพย์สินมากกว่า แต่เมื่อได้มีการยอมรับว่า “ความเป็นส่วนตัว” หรือบุคลิกภาพของเอกชน สามารถถูกทำการก้าวล่วงได้โดยถือเป็นการละเมิดลักษณะหนึ่งซึ่งมีลักษณะ 4 ประการ ดังนี้⁸⁷

(1) สิทธิส่วนตัวมีการคุ้มครองเริ่มมาจาก “สิทธิที่จะอยู่โดยลำพัง” ของเอกชนหนึ่ง ๆ ในสังคมที่ได้รับความเสียหาย ที่อยู่นอกเหนือจากความผิดฐานหมิ่นประมาท

คดีเกี่ยวกับสิทธิส่วนตัว จึงไม่จำเป็นต้องพิสูจน์การกระทำอันเป็นปกติที่เป็นผลโดยตรงจากการทำความผิดอย่างความผิดฐานหมิ่นประมาทต้องกระทำ และกรณีที่แม้เป็น “ความจริง” ก็ไม่ได้รับการยกเว้นให้ยกขึ้นกล่าวอ้างเพื่อไม่ต้องรับผิดหรือไม่ต้องรับโทษ

(2) สิทธิส่วนตัวไม่ใช่สิทธิที่มีรากฐานมาจากตัวทรัพย์สิน หรือทรัพย์สินทางปัญญา อย่างเช่น ลิขสิทธิ์ แต่ฐานของการคุ้มครองเป็น “สิทธิ” ในความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือสิทธิในบุคลิกภาพ ซึ่งความเสียหายเกิดมาจากความรู้สึกและ/หรือ เกียรติยศที่เกี่ยวกับตัวตนของเอกชนนั้น

(3) สิทธิส่วนตัวในคอมมอนลอว์ ก็ได้มีการยอมรับสิทธิส่วนตัวว่าเป็นการกำหนดความนึกคิด ความรู้สึก และอารมณ์ในการสื่อสารกับผู้อื่นที่เหมาะสม

(4) สิทธิส่วนตัวมีข้อจำกัดในสิทธิ กล่าวคือไม่สามารถใช้อ้างได้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะหรือผลประโยชน์ของคนทั่วไป

กล่าวโดยสรุปว่า แนวคิดเดิมที่ว่า สิทธิที่จะอยู่ตามลำพังตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ได้ยอมให้มีการได้มาครอบครองหรือจ่ายแจกข้อมูลสารสนเทศส่วนตัวได้ โดยที่ผู้เผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ

⁸⁷ Ken Gormley, “One Hundred Years of Privacy” : 1345-1346.

ที่เอกชนใช้สื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารกับสาธารณะ โดยบรรดาช่างภาพและสื่อมวลชนต่าง ๆ จะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลนั่นเอง เอกชนจะมีมุมมองได้ ก็ด้วยการพัฒนาความเชื่อ ทศนคติ และการสร้างมาตรฐานที่ดีของสังคม ทั้งนี้แนวคิดเดิมดังกล่าวมิได้ส่งเสริมมุมมองนั้นโดยการเรียกร้องจากเอกชนผู้อื่น แต่เป็นการตามแก้ไขในความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยการกำหนดมาตรฐานจากสังคม⁸⁸

แม้ว่าความสัมพันธ์ของสิทธิส่วนตัวกับสภาพแวดล้อม เช่น วัฒนธรรม กาลเวลา สภาพสังคม ตลอดจนสภาพการเมือง ยังเป็นสิ่งที่มิผลโดยตรงต่อ “สิทธิส่วนตัว” กับสังคมที่เอกชนนั้นอาศัยอยู่เช่นเดิม อย่างไม่เปลี่ยนแปลง และยังมีกรอบรับถึงความอยากหรือเห็นที่เป็นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ จึงได้มีคำจำกัดความทางกฎหมาย ระหว่างส่วนตัวต่อส่วนรวม กล่าวคือเป็นการจำกัดโอกาสที่สารสนเทศส่วนตัวของบุคคลจะสัมพันธ์กับบุคคลอื่น แต่ก็มิวัตถุประสงค์เพื่อสร้างมาตรฐาน หรือกฎเกณฑ์โดยสังคมที่จะกระทำต่อ “สิทธิส่วนตัว”

ซึ่งในปัจจุบัน สิ่งที่เอกชนต้องการมิใช่การกำหนดมาตรฐาน ระเบียบระบบในลักษณะที่จำกัดโดยสังคมส่วนรวมอีกต่อไป เนื่องจาก ความคิดในแนวปัจเจกชนได้มีเพิ่มมากขึ้น ทุกคนมีความแตกต่าง ที่ไม่เหมือนใคร และต้องการคงลักษณะนี้ไว้ ในสภาพสังคมที่ซับซ้อนขึ้นและเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างมากแล้ว แม้แต่สื่อมวลชนก็ยังเริ่มที่จะมีความหลากหลายเพื่อตอบสนองต่อความเป็นปัจเจกชนนิยมมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะสังคมได้พัฒนามาถึงยุคหลังอุตสาหกรรมหรือเรียกว่า “สังคมข่าวสารสนเทศ” มนุษย์จึงได้มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม⁸⁹

การละเมิดสิทธิส่วนตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อมวลชนจากการเสนอ “ข่าว” เป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธินี้อย่างมากที่สุด แนวทางในปัจจุบัน เพื่อให้ความสมดุลเกิดขึ้นได้ทั้งส่วนของสาธารณะและสิทธิส่วนตัว ภายใต้สภาพสังคมที่แยกย่อยและหลากหลายในผู้รับสารนั้น การออกกฎเกณฑ์กำกับการเผยแพร่สารสนเทศ โดยมุ่งไปที่สถาบันใดสถาบันหนึ่ง หรือสื่อใดสื่อหนึ่ง ได้แสดงอยู่ในตนเองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาว่าเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิสูจน์ความรับผิดชอบในบางกรณีไม่อาจทำได้ เพราะความซับซ้อนของสื่อและความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในสังคมประกอบกัน

⁸⁸ Randall P. Bezanson, “the Right to Privacy Revisited : Privacy, News, and Social Change, 1890-1990” : P. 1346.

⁸⁹ Ibid., P. 1148.

กฎหมายเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิดังกล่าวนี้ในฐานะที่เป็นการละเมิดอย่างหนึ่ง จึงควรปรับปรุงโดยเปลี่ยนมาเป็น “การคุ้มครองข้อมูล” ซึ่งหมายถึงข้อมูลส่วนตัวก็จะต้องได้รับความคุ้มครองให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวแบบเดิมได้สร้างปัญหาจาก “การกำหนดมาตรฐาน” ซึ่งต้องมีการชั่งน้ำหนักทั้ง “ความเป็นส่วนตัว” ที่สังคมไม่พึงรู้กับ “ความเป็นส่วนรวม” ที่สังคมควรรู้ ซึ่งทั้งสองสิ่งต่างก็เป็นเรื่องที่ไม่อาจมีมาตรฐานตายตัว เพราะเป็นสิ่งที่สัมพัทธ์ทั้งคู่ จึงยอมเป็นการยากที่จะกระทำ จึงส่งผลให้การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวไม่สามารถกระทำได้ดีเต็มที่ แต่ถ้าหากเปลี่ยนมาเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลซึ่งมีลักษณะเป็นการประกันล่วงหน้าต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้น น่าจะให้ผลดีต่อการสิทธิส่วนตัวของบุคคลมากกว่า⁹⁰

แต่ในปัจจุบัน (1992) ได้มีผู้เรียกร้องว่า สิทธิส่วนตัว ควรได้รับ “การป้องกัน” จากเอกชนผู้ควบคุมข้อมูลสารสนเทศ มากกว่าที่จะไปสร้างมาตรฐาน กฎเกณฑ์ ของสังคมและสื่อต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็น “การแก้ไข” ภายหลังจากที่ได้มีความเสียหายต่อสิทธิส่วนตัวแล้ว ย่อมไม่ได้ผลลัพธ์ที่น่าพอใจ เพราะสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปมีเทคโนโลยีเครื่องมืออุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงและแยกย่อยหลากหลายอย่างมาก “การแก้ไข” จึงเป็นไปได้ยากกว่าเดิม แต่หากใช้การป้องกันโดยการควบคุมข้อมูลสารสนเทศจากเอกชนที่ครอบครองและควบคุมข้อมูลสารสนเทศนั้น ๆ ย่อมเป็นการให้ความคุ้มครองต่อเอกชนได้เฉพาะเจาะจงกว่า และน่าจะกระทำให้เกิดผลได้มีประสิทธิภาพกว่า⁹¹

สังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันโดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ก่อให้เกิดสภาพสังคมมนุษย์ที่มีลักษณะแยกย่อยและให้ความสำคัญกับปัจเจกชนมากยิ่งขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกมากเกินไป สื่อที่พัฒนาอย่างสูง ความต้องการของปัจเจกชนที่หลากหลาย ย่อมทำให้วิธีการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิส่วนตัวโดยการสร้างมาตรฐาน ควบคุมกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นไปได้ยากขึ้น แนวทางที่น่าจะเกิดผลดีต่อการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนตัวจึงน่าจะเปลี่ยนมาเป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลโดยเอกชนที่ครอบครองและควบคุมสารสนเทศ เพิ่มเติมจากการพิจารณาว่าเป็นความผิดฐานละเมิดสิทธิส่วนตัวตามรูปแบบเดิม ที่ใช้ได้อย่างจำกัดในสังคมปัจจุบัน และยังสอดคล้องกับคอมมอนลอว์ได้โดยการคุ้มครองข้อมูลดังกล่าว ก็เป็นหลักเกณฑ์ของความผิดต่อความไว้วางใจนั่นเอง⁹²

⁹⁰ Randall P. Bezanson, “the Right to Privacy Revisited : Privacy, News, and Social Change, 1890-1990” : P. 1146.

⁹¹ Ibid., P. 1146.

⁹² Ibid., P. 1136.

แนวทางตามที่กล่าวมานี้ มิได้หมายความว่าแนวความคิดเดิมที่ให้การคุ้มครองแก่สิทธิส่วนตัวโดยถือว่าเป็นการละเมิด หรือให้ความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ หรือโดยพระราชบัญญัติ เฉพาะเรื่องจะเป็นให้ความคุ้มครองแก่สิทธิไม่ได้เลยแต่อย่างใด หากแต่ถ้าได้นำแนวทางในการควบคุมสารสนเทศมาใช้ด้วยแล้ว ย่อมจะทำให้วัตถุประสงค์ในการให้ความคุ้มครองต่อสิทธิดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นการกระทำทั้งสองทางคือทั้ง “ป้องกัน” และ “แก้ไข”⁹³

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁹³ Randall P. Bezanson, “the Right to Privacy Revisited : Privacy, News, and Social Change,1890–1990” : P. 1146.